

Usos lingüístics d'una comunitat educativa plurilingüe

Microestudi d'una aula de 4rt d'ESO de l'INS Frederic Martí Carreras.

Treball final de carrera de Filologia Catalana

Universitat Oberta de Catalunya

Autora: Teia Galí Corredor

Tutora: Marina Solís Obiols

Consultor: Pep Soler Carbonell

10/01/2014

Índex

Resum.....	4
Introducció	4
1. La LNL, la LPL i la LEC. La Política Lingüística en el sistema educatiu català	8
1.1. El marc sociolingüístic de la societat catalana	11
1.2. L'aprenentatge de les llengües en el sistema escolar català. La conjunció lingüística.	13
1.2.1. Els agents extraescolars (PAS, altres vies d'aprenentatge...).....	18
2. Història i característiques de l'institut Frederic Martí Carreras i del seu entorn socioeconòmic.....	19
2.1. Valors i tasca del centre	21
2.2. Visió de centre.....	22
3. Ús de la llengua. Trets d'identitat	23
3.1 Els usos lingüístics en el marc escolar català	24
3.2. Els usos lingüístics en el marc escolar de l'INS Frederic Martí Carreras	25
3.2.1.Enquesta d'usos lingüístics als alumnes de 4rt d'ESO, grup A	25
3.2.1.1. Resultats de l'enquesta dels alumnes.....	26
3.2.2. Enquesta d'usos lingüístics als professors de l'Equip Docent de 4rt d'ESO A.....	40
3.2.2.1. Resultats de les enquestes dels professors.....	40
4. Propostes d'actuació. Activitats.....	50
4.1. Bloc "Bibliomanies"	50
4.2. Blog "Frases fetes"	50
4.3. Participació en el X Certamen Infantil i Juvenil de lectura en veu alta.	51
4.4. "Un mar de llibres"	51
4.5. Avaluació per a la valoració de les activitats.....	52
Conclusions	52
Llista d'obres citades o de referències.....	57
Bibliografia consultada.....	59
Annexos.....	60

“La defensa de la llengua catalana és la defensa de totes les llengües que hi ha al nostre país.”¹

Daniel Mundet
Plataforma per la Llengua, l'ONG del català

¹ <http://blogspersonals.ara.cat/elcatalasuma/2013/07/12/la-llengua-de-la-libertat/>

Agraïment als imprescindibles

Aquest treball no hauria arribat a port sense la pacient tasca, primer com a guia informadora i notificadora d'una bibliografia imprescindible i després com a correctora pacient dels diversos esborranys, de la tutora del treball, la Marina Solís Obiols. En aquesta tasca de correcció, el consultor, en Pep Soler Carbonell, podem dir que hi ha posat ben bé el coll; al mateix temps, la feina en la qual ens va guiar als diferents alumnes de l'assignatura de TFC durant el primer trimestre ha resultat imprescindible per a confegir el projecte. No seria just acabar aquesta nota d'agraïment sense donar les gràcies al tutor del grup enquestat, en Vicenç Cara, per les facilitats que ens va donar i la implicació que va tenir en el lliurament i elaboració de les enquestes per part dels alumnes. Per últim, el nostre més sincer agraïment a l'equip docent del grup.

Resum

Ens proposem estudiar i analitzar l'efecte que ha tingut, en el marc d'un microestudi fet amb un grup d'alumnes de 4t d'ESO, la discriminació positiva envers l'ús del català, discriminació que ha estat regulada jurídicament des de l'any 1983 amb la Llei de normalització lingüística, la Llei de política lingüística de 1998 i la Llei d'Educació de Catalunya.

La vila de Palafrugell ha estat sotmesa a freqüents onades migratòries des dels anys cinquanta del segle passat. Aquest mestissatge poblacional queda reflectit en els centres educatius, sobretot des de la darrera onada procedent fonamentalment de Marroc, Amèrica del Sud i Països centreeuropeus. Aproximadament una quarta part de la població és estrangera oficialment; tot amb tot, els fills dels estrangers, nascuts a Catalunya, i, per tant, nacionalitzats catalans, segueixen patrons culturals familiars.

El nostre objecte d'estudi, els usos lingüístics d'una mostra d'alumnes de 4t d'ESO, s'ha dut a terme a partir de les dades extretes de dos qüestionaris que han respost l'alumnat i el professorat del grup analitzat, amb la finalitat d'aportar dades objectives respecte a la salut de la llengua catalana en el marc del darrer curs educatiu obligatori.

Introducció

Els usos lingüístics d'una comunitat educativa plurilingüe, després d'uns quants anys d'aplicació i seguiment de la Llei de normalització lingüística de 1983 (LNL) i la de Política Lingüística de 1998 (LPL), en un centre de les característiques de l'INS Frederic Martí Carreras desperten un gran interès. Hem triat aquesta temàtica perquè dirigim l'institut el grup del qual estudiarem, que és un dels dos centres públics de secundària de Palafrugell (que alguns anomenen *Alafrugell*), i malgrat la política d'immersió –més encertadament, conjunció- lingüística, la llengua vehicular fora de l'aula és majoritàriament el castellà (i l'àrab, cada vegada més²). Ens costa imaginar què hauria passat si no hi hagués hagut aquest esforç de discriminació positiva envers el català. Tenint en compte que al centre estem esmerçant esforços en l'elaboració i seguiment del Projecte Lingüístic i en un Pla Lector, hem pensat que aquest treball ens pot ajudar ensems a obtenir una mica més de llum tant en la descripció de la situació de l'ús de les llengües a l'aula com en el fet de per què tot i tenir competències en català

² Segons les dades de l'estudi d'usos lingüístics que vam fer a l'institut el març de 2011 i que incloem a l'annex 5.

l'alumnat no l'usa habitualment fora de l'aula. Es pot apreciar un enfocament del treball cap al nostre vessant professional, a fi d'extreure dades que ens guïïn de cara a treballar aquest altre aspecte esmentat més amunt, el pla lector, el qual anem confeint i revisant constantment³. I tot plegat perquè estem convençuts que una bona base lectora és necessària per aconseguir una bona base humanística, aquesta, imprescindible per a qualsevol branca d'estudis superiors, també els científics. I els usos lingüístics van lligats a d'altres aspectes acadèmics: en la mesura que l'ensenyament es fa en català, el domini de la llengua catalana, que s'adquireix amb l'ús, es fa necessari per a l'obtenció de bons resultats acadèmics. A més, entenem que els bons hàbits lectors es tradueixen en un bon domini de la llengua, i les activitats que potencien l'intercanvi d'informació lectora entre els alumnes són cohesionadores.

Així doncs, la temàtica d'aquest TFC girarà al voltant dels usos lingüístics dels alumnes en el moment d'acabar l'Ensenyament Secundari Obligatori, en un context d'una vila molt complexa en onades migratòries nacionals i estrangeres. A més a més, les dades ens han de permetre seguir valorant els processos de centre: l'anàlisi del context sociolingüístic, la llengua catalana com a llengua vehicular i d'aprenentatge, les competències lingüístiques bàsiques, el pla d'acollida de l'alumnat nouvingut, l'atenció a la diversitat, els materials didàctics i les eines digitals, la dinàmica de la biblioteca escolar, el pla lector del centre...

Per tant, la pregunta principal que ens fem o hipòtesi de la qual partim és:

- A l'INS Frederic Martí Carreras, el català, després de tot el procés d'immersió lingüística, es pot considerar una llengua de cohesió i d'integració, en la mateixa mesura a l'aula que al carrer?

Aquesta hipòtesi la volem interrelacionar amb d'altres variables:

- Quina relació podem establir entre els usos lingüístics i els usos lectors de l'alumnat?
- Detectem diferències entre els usos lingüístics i lectors masculins i els femenins?

Quant als objectius de partida que ens proposem assolir:

³ Vegeu annex 4.

- Esbrinar l'índex de competència comunicativa, comprensió i expressió oral, comprensió lectora i expressió escrita en català del grup analitzat.
- Esbrinar els usos lingüístics a l'escola (aula, entre classe i classe i pati) del grup analitzat.
- Esbrinar els usos lingüístics fora de l'escola del mateix grup.
- Obtenir informació per a perfilar convenientment el projecte lingüístic de l'INS Frederic Martí Carreras de Palafrugell.
- Fer propostes d'actuació per afavorir els usos lingüístics en llengua catalana, si s'escau.

I com a objectiu secundari:

- Establir una relació, si s'escau, entre els usos lingüístics i els usos lectors dels alumnes.⁴
- Comparar el primer objectiu amb les competències en llengua castellana.

Quant a la metodologia, primer de tot, basant-nos en la bibliografia que adjuntem, fem un estudi del context sociolingüístic tant de l'alumnat com de l'entorn, pel qual hem hagut de consultar el projecte educatiu del centre. A continuació hem creat dos models de qüestionaris, un adreçat als alumnes i l'altre al professorat. Aquest apartat té la seva dificultat perquè la tria de les preguntes té a veure amb el fet que el treball sigui més o menys reeixit.

Per últim, cal extreure conclusions, sempre relacionades amb els objectius i la hipòtesi plantejada. I encara hem d'acabar plantejant propostes d'actuació relacionades amb els resultats.

Quant al material bibliogràfic, partim de la Llei de normalització lingüística, de la Llei de política lingüística i de la Llei d'educació de Catalunya, sense deixar de banda el Decret de Direcció i el Decret d'Autonomia de centres.

Pel que fa als models lingüístics escolars catalans i els assajos de sociolingüística que detallem a la bibliografia adjunta, han de servir per contextualitzar el treball, que

⁴ En aquesta línia destaca el material que proporciona el curs de l'Ateneu sobre el gust per llegir des de la biblioteca escolar (<http://ateneu.xtec.cat/wikiform/wikiexport/cmd/bib/beg/index>).

d'altra banda quedarà molt més ancorat si no perdem de vista el Projecte Educatiu del Centre (PEC).

El primer que hem decidit és el perfil de grup de 4rt al qual passarem l'enquesta. S'ha de tenir en compte que a 4rt els alumnes escullen itineraris i aquesta elecció es fa en funció dels estudis que es seguiran després de l'escolarització obligatòria: cicles, batxillerat (fins i tot, PQPI, els alumnes que no aconseguiran el títol de graduat). Des de bon principi hem tingut clar que treballaríem amb un grup l'itinerari del qual estigués enfocat cap al batxillerat (on també trobem alguns alumnes que s'adreçaran a cicles), perquè creiem que el grup ha de ser prou heterogeni i representatiu de la naturalesa lingüística de l'alumnat de l'institut; altrament, un grup homogeni adreçat a cicles o PQPI, en el qual acostuma a predominar la llengua àrab⁵, ens podria donar resultats molt esbiaixats, que no respondrien de cap de les maneres a la situació real de l'institut. En aquest sentit, cal explicar que a 4t d'ESO s'estableixen itineraris, i els grups adreçats a cicles acostumen a ser extremadament homogenis i procedents de l'emigració magribina i sud-americana, en els quals acostuma a predominar la llengua àrab i la castellana, la qual cosa ens podria donar resultats molt esbiaixats. Hem de tenir en compte que, segons els resultats de l'EULP 2008, el castellà i el català, per aquest ordre, són la llengua inicial, d'identificació i habitual de la majoria de població que viu a Catalunya; la transmissió lingüística intergeneracional és, actualment, a favor del català, llengua que també és la més freqüent en els llocs de treball; per bé que la llengua habitual de les persones nascudes a la resta de l'estat espanyol o a l'estranger sigui el castellà.

Tot i que hi ha força treballs sobre els usos lingüístics en l'àmbit educatiu, l'originalitat i l'interès del nostre treball rau en el fet que, si el grup resulta prou emblemàtic, la informació que n'hem d'extreure ens ha de servir per fer propostes d'actuació a fi, suposem, d'afavorir l'ús del català, llengua minoritzada i que és la pròpia, al nostre institut. A més, aquestes propostes d'actuació, que són de micropolítica lingüística, es podrien publicitar amb la finalitat que altres centres que es trobin en la mateixa situació les puguin adaptar. Tanmateix, sense fer l'estudi som desconixedors del grau

⁵ Segons dades facilitades per l'Oficina Municipal d'Educació de Palafrugell a la Comissió de Garanties de Matriculació, enguany de 300 alumnes que han iniciat P3, la meitat tenen cognom àrab, molts són de NEE; i l'altra meitat té cognoms majoritàriament castellans.

de necessitat d'impulsar accions concretes per afavorir, o no, l'ús del català. Per últim, caldrà preveure mecanismes o indicadors d'avaluació d'ús lingüístic en totes les activitats i propostes d'actuació que s'acordin una vegada s'hagin verificat les dades de l'estudi.

1. La LNL, la LPL i la LEC. La Política Lingüística en el sistema educatiu català

Pel que fa a la llengua de l'ensenyament, que és el que ens ocupa prioritàriament, destaca que a l'article 20 de la LPL s'hi afegeixi que el català no solament és la llengua de l'ensenyament en tots els nivells, sinó també en totes les modalitats educatives.

- El català ha de ser llengua vehicular tant en les activitats docents com en les administratives, perquè ara ja està reglat que els funcionaris han de complir el requisit pertinent amb la llengua (mòdul D, nivell C, nivell D...)
- A la LNL es parlava d'emprar la llengua catalana progressivament –fase de normalització–, a la LPL es va més enllà fomentant polítiques docents per al perfeccionament de la llengua després dels estudis obligatoris (article 21/4); també en les activitats de recerca -tesis doctorals, oposicions...- (article 22/2); en canvi els usos lingüístics poden seguir criteris específics per als compromisos internacionals (article 22/4). La referència a les Aules d'Acollida (AA) no apareix fins a la LPL (article 21/8).
- En la formació d'adults és preceptiu l'ensenyament del català i del castellà. És un punt destacable al qual ja es referia la LNL.
- Quant al professorat, a la LNL s'incideix en l'organització de cursos de català per als docents en actiu (nivells C i D de la llengua). En canvi, a la LPL queda palès que el professorat ha d'estar en condicions de poder fer ús en la tasca docent de la llengua catalana⁶, per bé que aquesta norma no s'ha d'aplicar al professorat visitant.

⁶ La qual cosa, donem fe que no s'ha complert al cent per cent. En aquesta línia la Conselleria d'Educació feia públiques unes dades relatives a l'ús del català com a llengua vehicular segons les quals "Les classes als instituts catalans es fan entre el 30 i el 40 % en castellà (...)" (Vila et al. 2006: 115).

- Comptat i debatut, podem dir que la LPL és molt més específica i matisadora que la LNL.

Quant a la LEC, el títol II corresponent a “Del règim lingüístic del sistema educatiu de Catalunya” conté des de l'article 9 al 18 (en els quals es tracta del règim lingüístic) les consideracions del dret i deure de conèixer les llengües oficials, del català com a llengua vehicular i d'aprenentatge, de les llengües estrangeres, de la competència lingüística del professorat i del PAS, del projecte lingüístic, dels programes d'immersió lingüística, del català com a llengua oficial de l'Administració pública de Catalunya, del règim lingüístic als centres educatius de l'Aran i de l'ús i foment del català.

Moltes de les instruccions es corresponen a les que hem pogut llegir ja a la LNL i després a la LPL; això no obstant, voldríem destacar, per l'actualitat del tema⁷, que a l'article 9 sobre el règim lingüístic de la LEC es fa referència a l'article 53 sobre la competència per a determinar el currículum, en tant que queda palès que correspon al Govern (entenem que al de la Generalitat) determinar el currículum de l'ensenyament de les llengües –objectius, continguts, criteris d'avaluació i marc horari. A l'esmentat article 53 també se'ns remet a l'article 97 que acota l'autonomia pedagògica dels centres, en la mateixa línia que el Decret d'Autonomia de Centres.

Destaca, també, el punt 4 de l'article 11 de la LEC segons el qual les mares, pares o tutors dels alumnes, la llengua habitual dels quals sigui el castellà, poden instar que llurs fills rebin atenció lingüística individualitzada en castellà. Creiem que és una manera de no deixar escapar cap possibilitat que pugui ésser objecte de crítica. D'altra banda, a l'article 15 es reclama que el Departament ha d'implantar estratègies d'immersió que assegurin l'ús intensiu com a llengua vehicular d'ensenyament i aprenentatge del català. En aquesta mateixa línia, el Govern ha de promoure i donar suport a centres educatius a l'exterior, a fi i efecte de mostrar una bona projecció internacional.

Si, en relació amb la legislació estatal en matèria d'ensenyament, fem una comparació entre la LOGSE i la LOCE i els decrets que les complementen, es pot analitzar l'abast dels canvis normatius introduïts per la LOCE en els nivells d'educació primària, secundària

⁷ Ens referim al fet que la LOMQE envaeix competències de la LEC.

obligatòria i batxillerat, i la seva incidència sobre el model lingüístic escolar vigent a Catalunya, tot situant la llengua catalana en una situació de desigualtat i de discriminació respecte de la castellana, fet contrari als principis que deriven del reconeixement del català i del castellà com a llengües oficials a Catalunya. El canvi de marc legal obliga la Generalitat a modificar la normativa vigent, segons la Sentència del Tribunal Suprem de 2010, que suposa una imposició, sense tenir en compte la llei vigent (Llei de Política Lingüística) d'un nou model basat en la presumpció que el castellà està exclòs de l'ensenyament a Catalunya. Tot plegat, ens allunya poc a poc de la situació en la qual el català és centre de gravetat del model lingüístic escolar sense excloure el castellà. A més, les sentències del Suprem aposten per un manament general, mentre el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya aplica la doctrina del Suprem donant-li un abast individual, només adreçat a les famílies demandants.⁸ La poca estabilitat del sistema educatiu a nivell estatal⁹ i la possibilitat que té l'Estat de modificar les normes bàsiques sobre els "ensenyaments mínims" fa palès el caràcter inestable o fals equilibri que es detecta entre els objectius de l'Estat i els de les comunitats autònomes pel que fa a la configuració del model lingüístic escolar.

Finalment, en la *Llei de Normalització Lingüística* (LNL: 1983), destaca el punt 2 de l'article 14 segons el qual "Els infants tenen dret a rebre el primer ensenyament en llur llengua habitual, ja sigui aquesta el català o el castellà". Aquest dret es manté a la *Llei de Política Lingüística* (LPL:1998). Les dues llengües han de ser ensenyades en tots els nivells no universitaris. A més, el que volem destacar, correlacionant-ho amb el model de conjunció lingüística i el criteri segons el qual l'escola catalana és plural, laica i

⁸ Segons Mercè Corretja i Torrens (2012).

⁹ La LOMQE serà la vuitena llei d'educació des de l'inici de la democràcia. Creiem excessiu el número de lleis; set, sense comptar la LGE o Llei Palacín de 1970, encara en vida del dictador: LOECE de 1980, LODE de 1985, LOGSE de 1990, LOPEG de 1995, LOCE de 2002, LOE de 2006 i LOMQE de 2013, que han regulat l'ensenyament en democràcia. No pot ser bo per cap sistema educatiu anar canviant les lleis en funció de la ideologia del partit polític majoritari en el govern. Sense anar més lluny, a Catalunya, en pocs anys es canvia fins i tot el nom de la institució que regula l'ensenyament, hem passat de pertànyer al Departament d'Educació a formar part del Departament d'Ensenyament, que ja havia existit anys ençà; de la mateixa manera que érem instituts, vam passar a ser IES i ara tornem a ser instituts. Possiblement aquest canvi de nomenclatura és anecdòtic; tanmateix, és prou emblemàtic.

integradora, és el fet que els alumnes no han de ser separats en centres diferents per raó de llengua.¹⁰

Si prosseguim amb la comparació:

- Al capítol preliminar de la Llei 1/1998, article 1, apartat b, destaca que l'efectivitat d'ús es doni no solament al català (com a la Llei de 1983) sinó també al castellà; puntualitzant que no s'hi ha de detectar cap discriminació. Ens hem llegit d'altres objectes que no es corresponen estrictament a l'ensenyament, concretament el corresponent a *Els registres públics (Títol II, article 11)*, i destaca, seguint la LNL, que tota la documentació en català també és vàlida. Un cop enllestida, suposadament, l'etapa de normalització, a la LPL es deixa clara la idoneïtat de les dues llengües, català i castellà, sense necessitat de traducció. Certament, "Els principis i definicions de llengua pròpia, llengua oficial, doble oficialitat i suport al català o normalització, continuen essent actuals" per bé que "per donar continuïtat a una política lingüística de signe inequívoc que condueixi a una revitalització irreversible del català uns conceptes jurídics clars són una garantia per a una pràctica política coherent." (Jou, 2012:71). Finalment, A LNL calia protegir el català, que encara es considerava oficialment llengua minoritzada, a la LPL es manté la igualtat entre les dues llengües.
- Per altra banda, a la LPL ja hi ha la referència a l'IEC (que des del 1990 està constituït per cinc seccions) com acadèmia reconeguda, i, per tant, vetlladora de la llengua en el sistema educatiu.

1.1. El marc sociolingüístic de la societat catalana

Segons l'EULC-03, "el percentatge de persones de llengua inicial castellana superaria considerablement el percentatge de persones de llengua inicial catalana (53% i 40% respectivament); tot amb tot, hi ha un corrent d'adopció del català per part de

¹⁰ Aquests mateixos criteris es repeteixen en la *Llei de Política Lingüística* (1998), als articles 20 i 21, que la substituirà.

persones de primera llengua inicial castellana¹¹, i per això s'arriba a percentatges molt similars a les llars de Catalunya (45% català, 43% castellà." (citat a Vila et al., 2006: 108)

Els darrers anys han estat una època de forta incidència de creixement de la població per efecte de la immigració, la qual cosa ha fet augmentar els estudis sociolingüístics sobretot per analitzar la situació escolar a Catalunya. "L'increment dels darrers anys de la població nouvinguda, sobretot d'origen llatinoamericà, ha comportat que en els centres de secundària, una part dels docents utilitzessin el castellà com a llengua vehicular", i "(...) les classes als instituts catalans es fan entre el 30 i el 40% en castellà (...) segons els resultats de la Inspecció educativa sobre el conjunt dels centres docents, tant públics com privats", i "(...) no és fàcil destriar si aquestes dades són retrocessos reals pel que fa a l'ús del català com a llengua vehicular als instituts, o si les noves immigracions han servit de pretext per explicitar un ús del castellà no declarat." (Vila et al., 2006: 105)

Certament, la llengua habitual de les persones nascudes a la resta de l'estat o a l'estranger, també a l'escola, és el castellà. "En poques paraules: la catalanització de la institució escolar, molt més feble a l'ensenyament secundari que a la resta del sistema, no ha corregit substancialment la norma de subordinació del català. El castellà continua essent majoritari com a llengua de relació interpersonal, i els catalanoparlants tenen molta més tendència a convergir cap al castellà que no pas a l'inrevés. (...) Ara bé, el català és lluny d'haver desaparegut, i en condicions adequades fins i tot és emprat per infants de primera llengua castellana amb els seus iguals. Les noves immigracions modifiquen aquest panorama" (Vila et al., 2006: 119), per bé que cada vegada es detecten més processos de muda i d'hibridació lingüística. Finalment, Segons l'EULC-08¹², creix la combinació de català i castellà (27,5%) i els

¹¹ Sobretot en parelles lingüísticament mixtes, que després transmeten el català als fills; transmissió que segueix essent tan imprescindible com durant el règim franquista, quan la població autòctona no va deixar mai de transmetre el català a les noves generacions. Eren anys durant els quals l'obligació social feia adreçar-se en castellà als castellanoparlants, fins als anys seixanta, quan es va esdevenir un punt d'inflexió històric.

¹² Segons la síntesi de Sorolla: 2009. D'altra banda, sabem que per norma general, el catalanoparlant acaba canviant de llengua, per una espècie de norma d'urbanitat no escrita. Això és quelcom que ha passat i segueix passant, per bé que a partir del VI Informe sobre la situació de la llengua catalana (2012) realitzat per la xarxa CRUSCAT de l'IEC el 91,7% de la població que viu a Catalunya, Balears i el

catalanoparlants inicials segueixen sense superar els castellanoparlants. Es perfilen clarament tres grups formats per un terç de la població cadascun: el grup que parla sempre o gairebé sempre en català, el que parla tant en català com en altres llengües i els que no parlen mai o gairebé mai en català.

Finalment, s'ha detectat també una fractura lingüística entre els usos lingüístics a l'ensenyament primari i secundari, com si el jovent exercís una defecció lingüística; per bé que l'ús del català com a llengua vehicular s'incrementa en passar al batxillerat: "hem vist també que els canvis en els usos lingüístics, i sobretot l'adopció de l'ús social del català, es produeixen majoritàriament en dos moments concrets: l'inici de cicles educatius i l'inici de la vida laboral." (Pujolar et al., 2010: 37), o "(...) l'ús del català com a llengua vehicular s'incrementa en passar al batxillerat; (...)" (Vila i Moreno et al., 2006: 119).

1.2. L'aprenentatge de les llengües en el sistema escolar català. La conjunció lingüística.

Partint del fet que l'escola no pot suplantar el paper ni de la família ni de la resta de la comunitat, el model lingüístic escolar actual de Catalunya és un dels "escassos acords veritablement nacionals que s'han produït al nostre país d'ençà de la caiguda de la dictadura" (Vila i Moreno, 2004: 1-4), alhora que funciona de forma excel·lent com a model de cohesió; això no obstant, hi ha sectors que qüestionen els nivells de castellà aconseguits al final de l'ESO¹³, d'altres fan esment de l'alt ús del castellà fora de l'aula, i també es parla de la pertinença d'avançar la introducció de les llengües estrangeres... De tot plegat, se'n feia ressó en un moment en el qual es discutia la LOCE (Llei Orgànica de Qualitat del Sistema Educatiu de 2002, del segon govern d'Aznar), el

País Valencià (13,6 milions de persones en total), asseguren que entenen el català. A més ja hi ha deu milions de persones que parlen en català, una xifra que representa un 72,4% dels que viuen en les tres comunitats bilingües (dades fetes públiques el 13 de novembre de 2013). Tanmateix, el capgirament de la norma d'ús lingüístic de convergència amb el castellà no es modificarà simplement per raó del pes demolingüístic de la comunitat lingüística que, està fragmentada, a més, politicoadministrativament.

¹³ Strubell et al., 2011: 18 i ss.

calendari d'aplicació de la qual es va paraitzar amb un Reial Decret de 2004 del govern Zapatero.

En aquell moment la preocupació girava al voltant del fet que les noves disposicions (LOCE) reduïen l'autonomia dels governs autònoms i dels centres educatius, alhora que qüestionaven els principis bàsics del model escolar català. Aquest impediment, que no es va fer palès en aquell moment, avui es torna a donar amb la LOMQE (Ley Orgánica para la Mejora Educativa). Tot amb tot, una altra vegada, és probable que no es pugui aplicar tant per qüestions econòmiques com relacionades amb el calendari electoral. Tot plegat, serà, suposem, un benefici en tant que aquesta llei encara va més enllà, reservant-se la totalitat del currículum d'aquelles àrees que són susceptibles de la introducció de continguts ideològics.

Amb resultats acadèmics es constaten una sèrie d'evidències (Vila et al, 2006: 112), com el fet que la competència dels escolars de Catalunya en castellà no és menor que la dels de la resta de l'Estat (només davalla en correcció en l'expressió oral), que hi ha més impediments –quant a quantitat de *mass media* accessibles als joves– pel coneixement del català que pel del castellà, que el bilingüisme perfecte no existeix tot i que els escolars catalanoparlants s'hi aproximen i que més important que el temps d'exposició a una llengua (al·lusió a l'augment d'una hora de castellà a primària, segons la LOCE) és la tipologia de les activitats que s'hi fan.

A partir d'aquí, Joaquim Arnau (2004: 1-7) argumenta a favor d'un ensenyament de llengua vertebrat amb continguts atractius del currículum, a través de treballs per projectes que integrin les tres llengües (catalana, castellana i estrangera). Òbviament, tot plegat, requereix una bona oferta de formació del professorat i l'aplicació d'un sistema avaluatiu periòdic.

Vila i Moreno (2004) insisteix en dos tipus d'usos lingüístics: els institucionals (l'anàlisi dels quals permetrà determinar fins a quin punt el català "ha guanyat a l'escola") i els interpersonals (mitjançant els quals es podrà conèixer si el català "ha perdut al pati"). A partir de dades procedents d'estudis macrosociolingüístics i de recerques etnogràfiques, s'arriba a la conclusió que, si per «guanyar l'escola» s'entén convertir el català en la llengua vehicular predominant (però no única) de la majoria d'escoles de Catalunya mitjançant la immersió lingüística, l'afirmació és bàsicament adequada en

relació amb l'educació primària, i força menys correcta per a la secundària. En canvi, la segona part de l'enunciat no és encertada i indueix a error de diagnòstic: ni el català ha desaparegut dels patis, ni se'n pot atribuir la reculada a un canvi sobtat i recent, ni es pot restringir aquesta reculada a l'escola.

En resum, «s'ha avançat molt a l'escola, però no gaire al pati». Sens dubte, en el cas de Palafrugell, el monolingüisme catalanòfon del pati dels anys seixanta i setanta ha estat totalment modificat a causa de les fortes onades migratòries, posteriors a la primera andalusa, ara fonamentalment àrab, però també sud-americana i romanesa: “la tendència cap a l'apropiació preferent del castellà —tant els llatinoamericans que la tenen [majoritàriament] com a llengua pròpia com la resta que l'adopten prioritàriament com a llengua vehicular— ja que només el 2,9 % dels joves nascuts a l'estranger adopten el català, mentre que el 8,2 % ho fan amb el castellà.” (EULP08, 2009: 25)

Per últim, l'avançament en la introducció de la llengua estrangera a l'escola s'ha justificat principalment amb dos arguments: (1) els nens petits són millors aprenents de llengües, són *nens esponja* i (2) el bilingüisme aporta beneficis cognitius als infants. Tanmateix, els resultats de diverses recerques empíriques mostren que cal matisar aquestes dues afirmacions. Pel que fa a la primera, cal tenir en compte que és certa per a l'adquisició d'una segona llengua per immersió social o escolar, però no per a l'aprenentatge d'una llengua estrangera quan l'exposició a aquesta llengua és molt limitada.

En aquesta darrera situació, i amb el mateix nombre d'hores de classe, s'ha comprovat (Muñoz:2004) que els que han iniciat l'aprenentatge de la llengua quan són més grans obtenen un millor domini de pràcticament totes les habilitats lingüístiques. En relació amb la segona afirmació, s'ha de tenir present que tan sols el bilingüisme equilibrat repercuteix positivament en el desenvolupament cognitiu dels infants. El nivell de domini de la llengua estrangera que s'assoleix en el nostre sistema escolar és tan baix que en cap cas es pot parlar de bilingüisme (o trilingüisme) equilibrat i, per tant, difícilment es pot parlar d'efectes cognitius positius, tot i les opinions que el bilingüisme influeix positivament en l'aprenentatge d'una tercera llengua. Això sí, hi ha estudis que corroboren que el bilingüisme té efectes positius sobre el control de

l'atenció, el canvi mental ràpid, i, fins i tot, en el retard de l'aparició dels primers símptomes de demència senil (Bialystok, 2008, citat a Strubell *et al.*, 2011).

Per tant, cal anar amb molt de compte en l'avançament de la l'edat d'inici de l'ensenyament d'una llengua estrangera i cal centrar-nos més en les condicions en què es realitza l'ensenyament/aprenentatge de la llengua estrangera. No es tracta, doncs, d'avançar l'edat d'inici basant-nos en creences populars (*nens esponja*) no contrastades científicament, sinó de modificar els programes d'ensenyament en llengua estrangera a fi que els estudiants l'incorporin tot fent servir competències bàsiques, que posin els alumnes en contextos i situacions quotidianes.

D'aquesta manera ens aproparem més a l'aprenentatge que fan, per exemple, els fills de parelles de procedència lingüística diversa. Aprenen la llengua fent-la servir en situacions de la vida real, això és, tot fent servir competències bàsiques. A banda, el tema esdevé encara més polèmic quan afegim que “les persones que han adquirit un bon domini de dues llengües de manera precoç tenen més facilitat per aprendre una altra llengua, comparades amb les persones monolingües?” i “Com més alt és el grau de bilingüisme, més bons són els resultats en la tercera llengua” (Strubell *et al.*, 2011: 35), que en el cas del nostre microestudi es compleix, tal com veurem més endavant.

Partint del fet explicitat més amunt que es resumeix en què l'escola pot modificar les normes del carrer, però no les pot suplantar, l'èmfasi posat en la no-separació de l'alumnat per raó de llengua¹⁴ (malgrat les palestres amb el Tribunal Constitucional, TC) del model lingüístic escolar català, i l'opció preferent per la llengua pròpia i socialment més feble, convertida en llengua vehicular normal, és l'única possible ara per ara, a fi d'evitar tota mena de segregació social. El model català d'immersió¹⁵ –no de submersió– lingüística, que és, en realitat, *de conjunció* o sigui és cohesionador, i

¹⁴ A diferència del Canadà o de Brussel·les, on “existeixen models de *separació monolingües* que ofereixen a les famílies la capacitat d'optar per una escola en una llengua o en una altra, i que afavoreixen *de facto* la separació de les dues comunitats coexistents.” (Vilà i Moreno, 1998: 66). Ens referim a l'autèntic model d'immersió lingüística (i no de conjunció, com és l'actual sistema català) en el qual el 70% de l'alumnat té una llengua diferent de la de l'escola.

¹⁵ El psicolingüista Miguel Siguan (1918-2010) portà a Catalunya aquest model escolar, tot seguint les experiències fetes amb el francès al Quebec, per a promoure la idea d'educar els alumnes en la llengua minoritzada com a model més vàlid per garantir la normalització. Joaquim Arenas liderà la implantació, que s'inicia amb el Reial Decret 2092/1978, al qual ja seguirà la Llei de Normalització Lingüística. El curs 1983-84 s'aplicà per primera vegada en escoles públiques amb molta població castellanoparlant procedent de la immigració espanyola (Strubell *et al.*, 2011: 9).

“combina dues grans tasques sociolingüístiques: d’una banda, és un model d’enriquiment (...) per una bona part dels parlants, ja que els permet adquirir una llengua que altrament no aprendrien; d’una altra banda, és un model de manteniment, ja que contribueix al manteniment d’una llengua que altrament es veuria seriosament amenaçada de desaparició.” (Vila i Moreno, 1998: 67). I està clar que els atacs a aquest sistema no es basen pas en criteris pedagògics ni socials, sinó polítics. Davant afirmacions gratuïtes com que els alumnes castellanoparlants¹⁶ acaben l’escolarització obligatòria amb dèficits en els coneixements per culpa d’estudiar en una llengua, la catalana, que no és la seva, podem respondre que les proves PISA¹⁷ mostren que el nivell acadèmic dels alumnes de Catalunya és superior al de la mitjana de l’Estat, fins i tot, en llengua castellana¹⁸.

A tall d’exemple, en comprensió lectora, Catalunya (edició PISA 2010) se situa per damunt de la mitjana de l’OCDE i molt per damunt de l’Estat Espanyol. És per això que ens atrevim a dir que els resultats acadèmics no semblen pas relacionar-se amb la llengua d’escolarització, sinó amb d’altres variables com el nivell acadèmic dels pares, o com la pràctica educativa o l’organització escolar, subjecta a contínues modificacions per millorar en la Programació General Anual de Centre (PGA). A partir dels resultats de la *Evaluación diagnóstica 2010* (2011), estudi promogut pel Ministeri d’Educació, Cultura i Esport, i l’Institut Nacional d’Avaluació Educativa, els millors resultats quant a la competència lingüística en castellà de tot l’Estat espanyol són els dels alumnes catalans. Els resultats avalen, doncs, el model de conjunció lingüística.

¹⁶ Els quals a vegades pertanyen a un nivell sociocultural baix, la qual cosa doble o quadruplica l’èxit.

¹⁷ Proves que demanen la resolució de situacions vinculades a la vida real, a través de les competències bàsiques, en les quals hi participen per fer la comparació 35 països de l’OCDE.

¹⁸ Alumnes que assisteixen a programes d’immersió lingüística tenen uns nivells de castellà (67,36%) semblants als que no hi assisteixen (66,85%), o sigui que els coneixements de castellà no se’n ressenten per aplicar aquest model. (Font: Serra (1997) citat a Vila et al. (2006: 79) i citat a Strubell et al. (2011: 24).

1.2.1. Els agents extraescolars (PAS, altres vies d'aprenentatge...)

No podem deixar de referir-nos als usos lingüístics dels equips de menjador, transport i neteja, freqüentment monolingües castellans. No obstant la falta de dades sistemàtiques, les dades qualitatives extretes de la nostra mostra, ens permeten plantejar la hipòtesi que en aquests contextos són molt freqüents els usos bilingües català-castellà i monolingües castellans. A tall d'exemple, podem dir que els informes procedents de les faltes que cometen els alumnes del centre que liderem, durant el servei de transport, ens arriben pràcticament sempre en castellà. Tanmateix, el personal PAS de Secretaria i Administració i Consergeria s'adreça als alumnes en català i té un molt bon nivell oral i escrit d'aquesta llengua.

El que és evident és que els monitors de menjador¹⁹, d'esports, de transport, el personal d'administració i serveis (PAS), els xofers d'autocars, el personal de neteja, etc. mantenen unes relacions més informals amb l'alumnat que els professors i, per tant, són una font molt apreciada d'aprenentatge lingüístic interpersonal i oral –on sembla que rau una part del problema de l'ús del català. Fent esport –jocs escolars i activitats extraescolars de tarda en el marc del Pla d'Esport– els joves adquireixen jocs verbals i rutines comunicatives col·loquials que després utilitzaran i trametran. “Guanyar tots aquests agents educatius per a l'aprenentatge de la llengua resultaria un avenç substancial per estimular l'adquisició d'un repertori comunicatiu que no se circumscriu a les aules, i facilitaria la desvinculació entre el català i l'aula.” (Vila et al., 2006: 129), situació que a la llarga evita “que l'escola esdevingui una illa lingüística desvinculada del seu entorn. (...) que el català s'associï només a l'escola i a la infantesa, mentre que el castellà s'associï al món extraescolar, de lleure i la transgressió. (...) caldria incorporar com més figures mediàtiques millor a l'aprenentatge i l'ús de la llengua catalana.” (Íbidem, 2006: 138)

En aquesta mateixa línia, “(...) s'ha de buscar la complicitat de la televisió i de l'Star System que crea, la de l'esport en general, la dels creadors literaris, dels actors de teatre, dels músics, dels científics, dels periodistes... i de tothom qui fa del català una eina d'excel·lència professional.” (Íbidem, 2006: 139)

¹⁹ En el cas de l'institut analitzat no n'hi ha perquè es fa jornada compactada.

2. Història i característiques de l'institut Frederic Martí Carreras i del seu entorn socioeconòmic.

L'Institut Frederic Martí Carreras està ubicat a la comarca del Baix Empordà, a la demarcació de Girona. Va ser inaugurat l'octubre de 1968 com a únic centre públic a la comarca que va estar acollint durant molt temps alumnes de l'antic batxillerat i Preu, després de BUP i COU i, actualment, d'ESO i Batxillerat. La majoria dels professors tenen plaça definitiva, la qual cosa s'erigeix en un punt fort, amb molts anys d'estada al centre –se'l senten ben seu–, experiència en la docència i fan continua formació. Aproximadament la meitat no viu a Palafrugell i es desplaça des de Girona i des d'algunes poblacions properes: Torroella, La Bisbal, Palamós, L'Escala...

La implantació de la Reforma l'any 1992 va obligar, als professors que havien d'impartir ESO, a replantejar-se la manera de fer les classes. L'arribada de professors nous, alguns dels quals provinents de la primària, va suposar un canvi positiu i l'arribada d'aire fresc al centre.

L'any 2002 es van fer les gestions per sol·licitar a l'Administració dos cicles formatius, un d'informàtica i un altre d'educació física, amb la intenció de ser més competitius i d'ampliar l'oferta educativa, a banda de donar un servei en un àmbit inexistent a la comarca –l'institut està ubicat al costat d'una àmplia zona esportiva, amb piscina inclosa, i a 3 Km escassos del mar. Els cicles van ser denegats i, en aquell moment, es van estroncar moltes expectatives. Ara, el centre ha fet l'aposta pels avantatges que suposa un centre petit, malgrat que un excés de matrícula d'enguany està desbordant la cabuda de l'alumnat.

Palafrugell és una població de 22.880 habitants, dels quals 5.812 es comptabilitzen com estrangers²⁰, la qual cosa suposa aproximadament el 25% de la població. Malgrat que el poble sempre ha estat lligat a l'activitat surera, l'economia es fonamenta en el turisme i els serveis, i, fins fa poc, en la construcció, la qual cosa ha provocat que des de l'any 1990 aproximadament, la vila hagi anat rebent molta població nouvinguda,

²⁰ Font: Idescat. Padró Municipal d'habitants.

que s'ha afegit a la primera onada migratòria, que ja va a començar a arribar uns anys després de la guerra. Els alumnes que procedeixen de la immigració nacional, tot i que les actuals promocions són gairebé nascudes a Catalunya, no acostumen a tenir el català com a llengua habitual. Els de la segona onada procedeixen, principalment, del Marroc –els que han nascut i han estat escolaritzats aquí dominen la llengua catalana– però també d'Amèrica del Sud, Romania i de l'Est d'Europa. Tot plegat, representa un 30% de l'alumnat a l'ESO²¹, i per això disposem d'una aula d'acollida. Òbviament, la gran arribada de persones provinents d'altres països en un període de temps molt breu ha alterat el teixit social de la vila, i això queda reflectit en l'alumnat del centre, de manera que hem de desenvolupar estratègies tant a l'aula com a fora, de cara a afavorir la convivència i la cohesió, els aprenentatges i el benestar individual i dels grups-classe. El curs 2007-08 es va iniciar un *Pla Estratègic* que té com a objectius fonamentals millorar els resultats acadèmics i afavorir la cohesió social, i que ara manté continuïtat a través d'un *Acord de Coresponsabilitat* amb l'Administració educativa. Aquesta circumstància obliga constantment a reflexionar sobre el funcionament general del centre i sobre la pràctica docent, en tant que es porten a terme les activitats programades per aconseguir els objectius esmentats més amunt.

El centre té actualment quatre línies d'ESO, tres de primer de batxillerat, i tres de segon, amb una ràtio de 30 alumnes per grup (a batxillerat pot pujar fins a 35). Actualment compta amb 589 alumnes matriculats. La plantilla de professors és formada per 41 membres i 7 PAS.

El nivell econòmic de l'entorn és de classe mitjana i, predominantment, baixa. En aquests moments, les activitats complementàries que es programen es veuen fortament afectades perquè moltes famílies són a l'atur i d'altres tenen diverses ajudes. Els equipaments culturals i socials de la vila ofereixen serveis importants de biblioteca –connectada a la xarxa de biblioteques de Catalunya–, serveis didàctics– l'Àrea d'Educació– i de formació, com el CRP del Baix Empordà, ubicat a La Bisbal.

El centre conforma la seva matrícula bàsicament amb alumnat de les escoles de primària de Palafrugell i de l'entorn –Pals, Mont-ras i Begur. Pel que fa al batxillerat, també rep alumnat de les escoles concertades de la vila: el col·legi Sant Jordi i el Prats

²¹ Segons les dades extretes del darrer cens de matrícula corresponent al curs 2012-2013.

de la Carrera. Funciona una coordinació primària-secundària entre els diferents centres per a garantir una continuïtat pedagògica en l'educació de l'alumnat.

2.1. Valors i tasca del centre

L'Institut d'Educació Secundària Frederic Martí Carreras (d'ara endavant "institut FMC") és un centre escolar públic depenent del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. Es defineix com a català, democràtic, laic i acollidor.

La tasca del nostre institut és: educar, formar, orientar i acreditar els nostre alumnes, en un entorn de treball participatiu i motivador, d'acord amb els objectius i finalitats desplegats per llei en els currículums de les diferents etapes educatives, i d'acord als objectius establerts en el Pla Estratègic del centre, segons els valors i trets d'identitat del centre i amb voluntat de servei públic. De fet, es cerca l'interès general, i en concret els interessos de l'alumnat i les seves famílies, quant a l'educació es refereix; amb l'objectiu que l'alumnat assoleixi les competències bàsiques que li permetin el seu desenvolupament en societat.

L'institut FMC es mostra compromès amb la cultura de la pau, fonamentada en valors com la solidaritat, el respecte als drets individuals i col·lectius i la tolerància entre tots els components de la comunitat educativa. Fomenta la participació, l'equitat, la no-exclusió, a fi d'evitar qualsevol tipus de marginació, i cerca la cohesió social i el respecte a la diversitat de cultures i el medi ambient, en un marc de diàleg i de convivència.

El servei educatiu té com a tasca i finalitat que els alumnes esdevinguin ciutadans de raó, responsables, competents i amb esperit crític, capaços de contribuir al progrés i desenvolupament de la societat, a l'empara de valors cívics de llibertat, igualtat, solidaritat i respecte al medi ambient, la diversitat cultural i la diferència.

L'institut FMC valora l'exercici de la responsabilitat (Consell de delegats, Parlament Verd, Mediació...) en les accions de tots els seus membres, així com la cultura de l'esforç i del treball ben fet (bons resultats a selectivitat, millora dels resultats en les

proves externes de 4t d'ESO i en l'Avaluació Diagnòstica de 3r d'ESO...) en tots els seus àmbits i com a necessària per aconseguir qualsevol fita, tant personal com acadèmica. L'institut vetlla pel manteniment d'un bon clima d'entesa, diàleg, col·laboració i participació de les famílies en la vida del centre com un dels seus valors principals.

2.2. Visió de centre

L'objectiu primordial de l'institut FMC és ésser un centre educatiu de referència de l'entorn. Per això es treballa a partir de la solidesa dels trets d'identitat i es fan servir tots els recursos humans i materials a l'abast, per tal d'afavorir la maduresa personal i evolució acadèmica de l'alumnat de qualsevol etapa i nivell educatiu.

El propòsit és aconseguir el progrés de l'alumnat en la mesura de les seves aptituds i interessos, que assoleixi les competències bàsiques necessàries per continuar els estudis o inserir-se al món laboral i que valori el servei rebut com un aspecte més de satisfacció personal, en el marc d'un bon clima de convivència i respecte.

Les eines per aconseguir aquest objectiu es basen en polítiques de millora contínua i de qualitat del servei educatiu, sense deixar de banda les maneres de fer i ser que ha caracteritzat l'institut des de sempre. Des de la perspectiva global del sistema educatiu, el centre participa i treballa per a la consolidació de les prioritats generals fixades pel Departament d'Educació:

Els objectius segueixen essent:

1. Millora dels resultats acadèmics
 1. Disminució de la taxa de dispersió, entenent que hi ha de ser, però cal millorar-la, a fi d'atendre les necessitats de tot l'alumnat.
 2. Millora de la cohesió social i de les relacions amb la comunitat educativa i l'entorn.
 - L'ús de la llengua catalana com a llengua d'aprenentatge i de comunicació.

- L'escolarització inclusiva de tot l'alumnat, atenent-ne les necessitats educatives i prioritzant-ne la participació.
- L'assoliment de les competències bàsiques i dels continguts, tot potenciant la millora en l'ús de les llengües estrangeres i les TAC a l'aula (projecte 2.0.), i integrant continguts vinculats amb la coeducació, la ciutadania, la convivència, l'educació ambiental (Escoles Verdes), la salut (programa salut-escola), la comunicació audiovisual (web i blogs de l'institut), l'accés a la informació i el gust per la lectura (pla lector del centre), dins el marc d'un ensenyament coordinat (projecte d'avaluació i de redacció de les memòries didàctiques en el marc del Pla d'autonomia del centre).
- La coordinació entre el professorat de primària de les escoles adscrites i el de secundària per afavorir la coherència del procés educatiu i la millora dels aprenentatges dels alumnes (visita de la psicopedagoga als diferents centres adscrits i traspàs dels informes d'alumnes que inicien el primer d'ESO, i reunions periòdiques per àrees entre professionals de primària i secundària).

3. Ús de la llengua. Trets d'identitat

La manera en què cadascú viu la dualitat lingüística del país ens fa parar esment en els nivells generals de competència i d'ús de la població jove, en el seu comportament lingüístic, en les possibles "mudes"²² lingüístiques al llarg de la vida, els criteris i normes d'ús que els joves segueixen per decidir quina llengua parlen en contextos concrets i les opinions sobre el futur de la llengua catalana i les polítiques lingüístiques de l'Administració.

Els alumnes acostumen a adquirir l'habilitat d'utilitzar les dues llengües, la catalana i la castellana, si bé les utilitzen de manera molt diversa. En l'àmbit familiar n'acostumen a parlar només una, i l'altra s'utilitza en la mesura que el jove es socialitza. Cada vegada més, els alumnes de parla castellana a nivell familiar es fan conscients que el català és

²² *Muda* (Pujolar et al., 2010: 9) s'entén com un concepte que afecta la manera com l'individu es presenta als altres, per pròpia determinació, no per haver sofert cap assimilació o integració forçosa. No és tant un canvi de llengua, sinó un canvi de norma d'ús lingüístic en funció del context.

la llengua de la vida cultural i econòmica del país, alhora els de parla catalana viuen un procés semblant respecte al castellà, de manera que uns i altres acaben fent ús d'ambdues llengües²³.

Hem de considerar els usos lingüístics del joves com indicadors de les tendències sociolingüístiques futures de la societat en general, i és per això que ens interessa analitzar-los. Partim de la idea que la catalanització de l'ensenyament obligatori va crear una expectativa falsa que el català esdevindria llengua d'ús en aquestes generacions escolaritzades en català; tanmateix, l'experiència quotidiana sembla indicar que el català es manté i, fins i tot, incrementa el seu ús com a llengua de socialització dels joves.

La llengua de comunicació habitual a l'institut al qual pertany la mostra és el català, que s'utilitza en la confecció d'escrits, rètols, anuncis, documentació del centre i comunicació oral, tot respectant l'ús del castellà per part de qualsevol membre de la comunitat educativa, i les manifestacions particulars, orals i escrites, fetes en altres llengües; pràctiques, totes elles, que queden explícites a l'apartat corresponent als usos lingüístics del centre del Projecte Lingüístic (annex 3).

Els usos i tractaments de les llengües a l'institut es concreten i detallen al *Projecte Lingüístic de Centre (PLC)*, que és part del *Projecte Educatiu del Centre (PEC)*²⁴.

3.1 Els usos lingüístics en el marc escolar català

En el marc de la societat catalana actual qualsevol estudi com el que estem fent precisa d'un distanciament crític a l'hora d'emprendre'l, allunyat de qualsevol fonamentalisme lingüístic, que impedeixi entendre la imbricació de les dues llengües. Això sí, partim de la premissa que els centres educatius són imprescindibles per a garantir la cohesió social tot fent ús de la llengua catalana.

²³ Fenomen que s'anomena *hibridació*, o sigui la presència real de les dues llengües en usos diversos de la vida dels individus (Íbidem: 7).

²⁴ Adjuntem a l'annex el PLC i un resum del PEC.

3.2. Els usos lingüístics en el marc escolar de l'INS Frederic Martí Carreras

El fet que l'anàlisi dels usos lingüístics la basem en una mostra molt acotada, ens ha permès correlacionar els esmentats usos amb d'altres de lectors, i amb resultats acadèmics. La presència creixent d'alumnes d'origen estranger²⁵ incorpora un bon nombre de reptes al panorama actual.

3.2.1. Enquesta d'usos lingüístics als alumnes de 4rt d'ESO, grup A

Pel que fa a l'elaboració de l'enquesta d'usos lingüístics -tant d'alumnat com de professorat- vam decidir no passar nosaltres el qüestionari, sinó fer-ho a través del tutor del grup a fi d'evitar possibles biaixos; i vam creure més pertinent passar l'enquesta en format paper, per facilitar el creuament de variables (i no amb el google docs, com teníem pensat en un principi). Els resultats passats a un full de càlcul *excel* ens han servit per poder generar les gràfiques.

L'estudi quantitatiu s'ha basat en l'anàlisi d'una mostra d'alumnes d'un grup de 4t d'ESO formada per 27 joves i d'una altra mostra de 14 professors del mateix equip docent que analitzem més avall. La codificació de les dades ha girat a l'entorn de cinc grans grups de preguntes: dades personals, usos lingüístics a l'àmbit familiar, usos lingüístics a l'institut, usos lingüístics en el lleure, i autopercepció: coneixement de les llengües. Per evitar el màxim de biaixos possibles quant a l'obtenció de dades, tenint en compte que formo part del centre d'estudi i en sóc un membre influent com a directora, vam decidir que les enquestes les passés el tutor del grup.

²⁵ Un percentatge que és difícil objectivar perquè molts alumnes tenen ja la nacionalitat espanyola, o, fins i tot, ja han nascut a Catalunya.

3.2.1.1. Resultats de l'enquesta dels alumnes

No podem pas dir que el català és definitivament poc popular entre els joves, de cap de les maneres; només hem d'adreçar-nos a alumnes procedents de l'emigració en una aula i comprovarem que aquests catalanoparlants de noves generacions no renuncien pas a parlar-lo. En el marc d'un ventall ampli d'actituds, hi ha uns joves de totes les procedències que poden ser clau per al futur de la llengua, sobretot, com és en el cas de la mostra, quan els seus interlocutors els esperonen en l'ús de la llengua catalana: "Cal que la incorporació d'alumnat nouvingut deixi d'estimular la reducció de l'ús del català, i aconseguir que esdevingui un motor que en promogui la utilització vehicular i interpersonal." (Vila et al., 2006: 141).

Els resultats a l'institut FMC no difereixen pràcticament dels publicats pel Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu: valoració positiva de l'autoconeixement del català i del castellà i amb valor molt menor de l'anglès.

"(...) poc més d'un terç dels alumnes declaren que la seva llengua és el català, un terç declara que la seva llengua és el castellà i poc menys d'un terç diu que la seva llengua és tant una com l'altra. (...) les dues llengües conviuen als centres sense problemes. Això no vol dir, òbviament, que no hi hagi contextos on es detecti un major ús del català (aules) i d'altres el castellà (relacions amb les amistats tant dins com fora de l'institut)." (*Estudi sociodemogràfic*, 2006: 5). Segons l'*Estudi*, creix, doncs, l'ús de la combinació de català i castellà i els catalanoparlants inicials no superen els castellanoparlants i hi ha una tendència a la conjunció de proporcions.

Els alumnes enquestats parlen, en general (l'ús de català i castellà sense particularitzar, no sobrepassa el 4%)²⁶ una sola llengua dins el nucli familiar d'origen; i en aquest àmbit queda palès que el pes del castellà és notablement superior al del català. És fora del nucli familiar que els joves adopten l'altra llengua, amb major o menor fortuna per al català, en contextos d'hibridació. Els joves d'origen catalanoparlant declaren fer una hibridació lleu que no desplaça l'ús preferent del català. A l'aula, àmbit formal, la

²⁶ Vegeu més avall les gràfiques corresponents als usos lingüístics en l'àmbit familiar.

penetració del català supera la del castellà, la qual cosa s'interrelaciona amb els resultats d'usos lingüístics entre el professorat.²⁷

Seguint a Pujolar et al. (2010: 31), direm que després de fer l'anàlisi predominen els parlants híbrids en la diversitat d'intercomunicacions –no a casa, on s'inclinen per una o altra llengua majoritàriament– els que parlen les dues llengües per damunt dels parlants aguts (amb tendència al monolingüisme), que parlen poc o gens l'altra, catalanoparlants o castellanoparlants. I això en canvi contrasta amb el grup format per l'equip docent, que, en general, es poden considerar predominantment parlants aguts catalanoparlants²⁸.

Així, en els espais d'interacció més formals el català guanya penetració, mentre que en els més informals la hibridació inclina la balança a favor del castellà.

Indubtablement, la presència del català a l'institut ("Som escola en català") i al municipi té un paper important a l'hora d'impulsar l'adopció del català entre els castellanoparlants i entre alguns dels magrebins que formen part de la mostra.

Pel que fa als usos lingüístics en el lleure, cadenes de TV i emissores de ràdio, i pàgines web, detectem un nivell molt elevat d'hibridació lingüística; hi ha penetració del castellà, per bé que el català no perd tota la rellevància (índexs que no arriben al 10%: 2 individus, dels 27 que conformen la mostra, segons les gràfiques que es corresponen als *mas media* i a les TIC).

Els resultats d'aquest estudi reflecteixen l'impacte dels moviments migratoris més recents? Diríem que no del tot, però tampoc el distorsionen, perquè el que interessa és que es reflecteixi l'experiència d'un petit grup poblacional escolaritzat a Catalunya uns anys especialment dinàmics en el procés de normalització primer i d'immersió posteriorment, grup amb pràctiques lingüístiques diferenciades en funció de la seva composició demolingüística.

Ens quedarà pendent de quina manera els joves canvien les seves pautes d'ús lingüístic quan s'incorporen al mercat laboral, depenent també de l'entorn lingüístic d'aquest

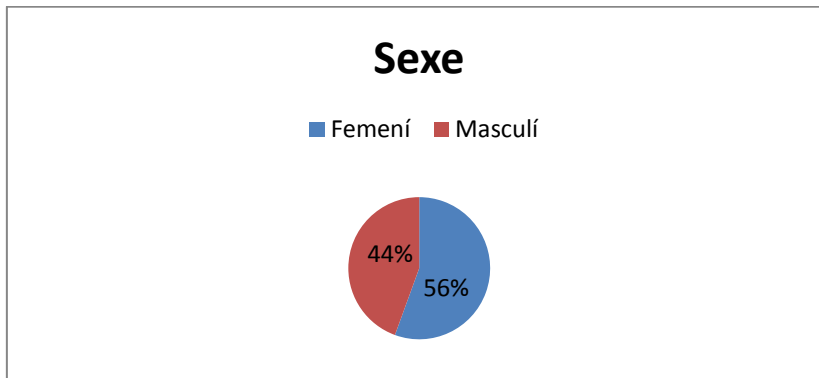
²⁷ *Vegeu*, en aquest mateix apartat, més endavant, les gràfiques corresponents als usos lingüístics a l'institut i en el lleure.

²⁸ *Vegeu* els usos lingüístics familiars del professorat a l'apartat 3.2.2.1.

mercat. És un procés que no podem valorar en aquest estudi per raons òbvies de franja d'edat analitzada.

Resultats gràfics del qüestionari fet als alumnes

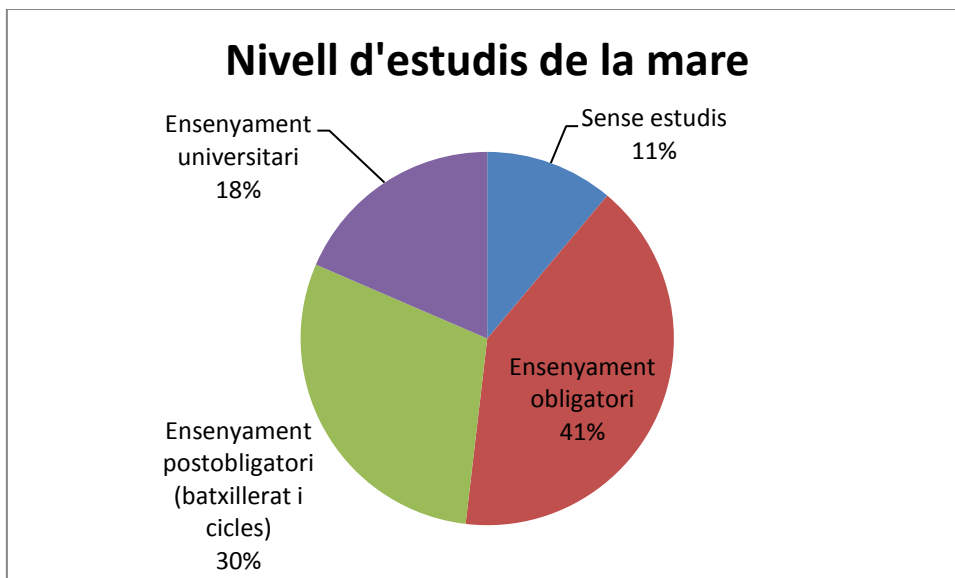
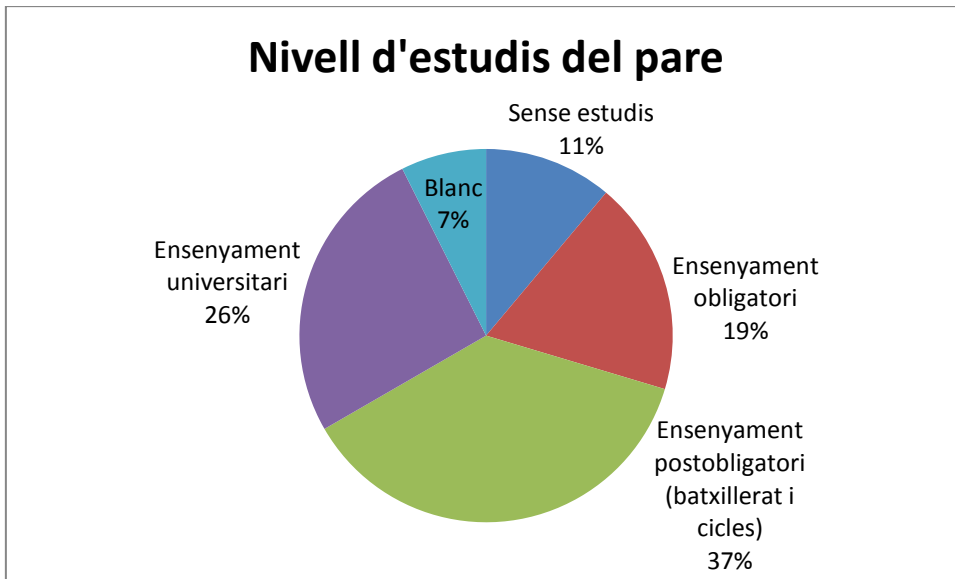
Dades personals:

Aquesta dada ens ha interessat contrastar-la amb la corresponent a hàbits lectors. Hem obtingut una proporció semblant de bons lectors tant masculins com femenins: de les quinze noies de la mostra, 9 llegeixen poc i 6 molt; dels 12 nois, 8 llegeixen poc i 4 molt.

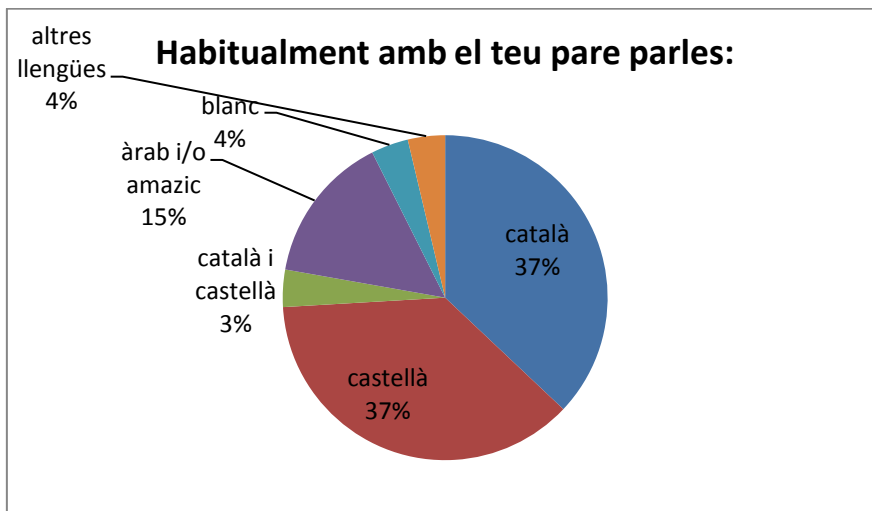
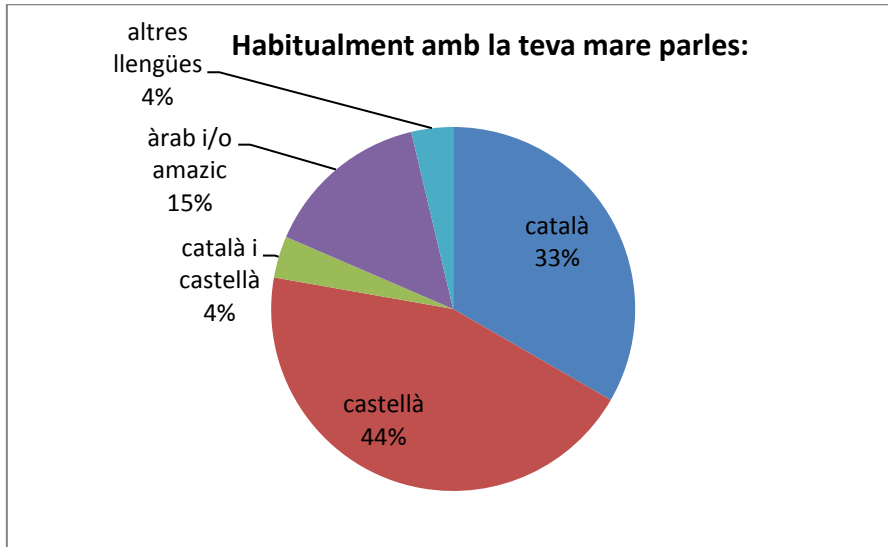
Quant a la llengua vehicular dels bons lectors (llegeixen molt), el 18,5% són de parla catalana, el 14,8% ho són de llengua castellana i el 0% de parla àrab, que contrasten amb un altre 18,5% de parla catalana que no llegeixen, un 29,6% de parla castellana i un 18,5% de parla àrab.²⁹

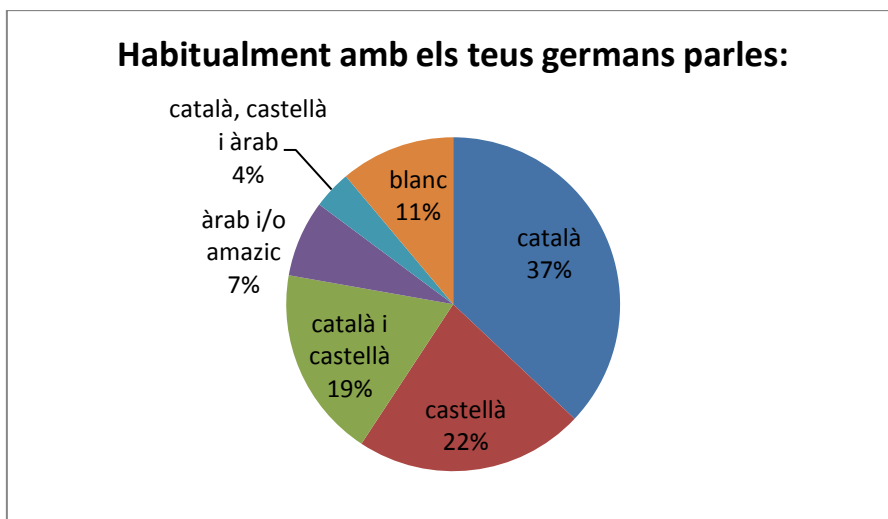
²⁹ Totes aquestes dades les hem pogut obtenir perquè el full Excel ens ha permès interrelacionar filtres.

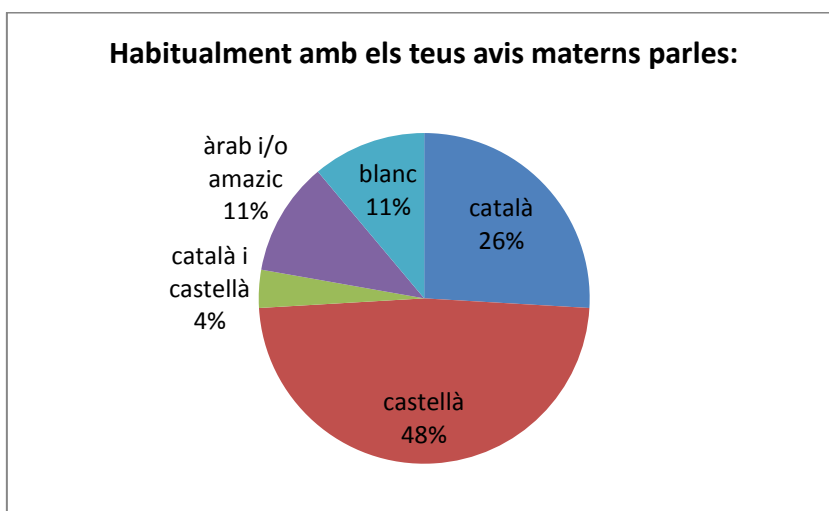
És representatiu que el nivell d'estudis patern predominant sigui el postobligatori, mentre que el matern és l'obligatori. Destaquem que en l'estudi sociodemogràfic de Catalunya no apareix l'ítem "sense estudis" i, en el nostre cas encara ocupa un 11% (3 pel que fa al nivell d'estudis del pare i 3 pel que fa a la mare, dels 27 de la mostra).

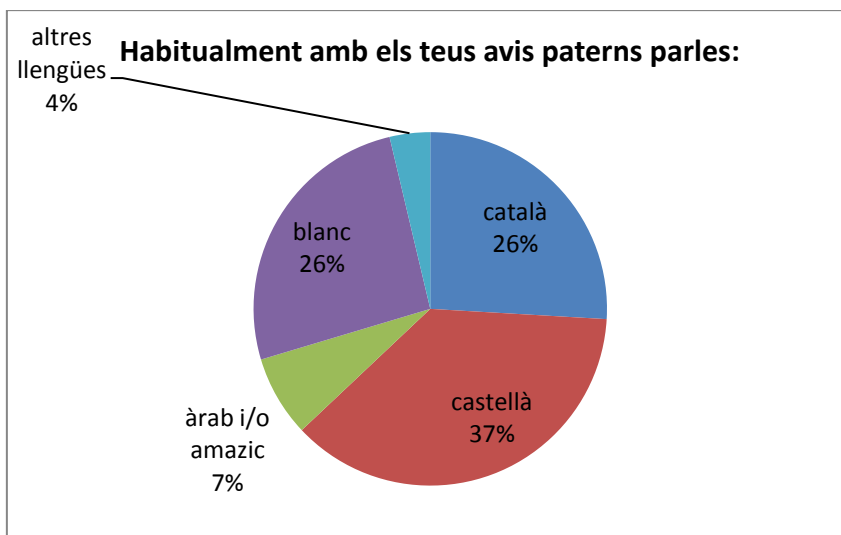
Usos lingüístics en l'àmbit familiar

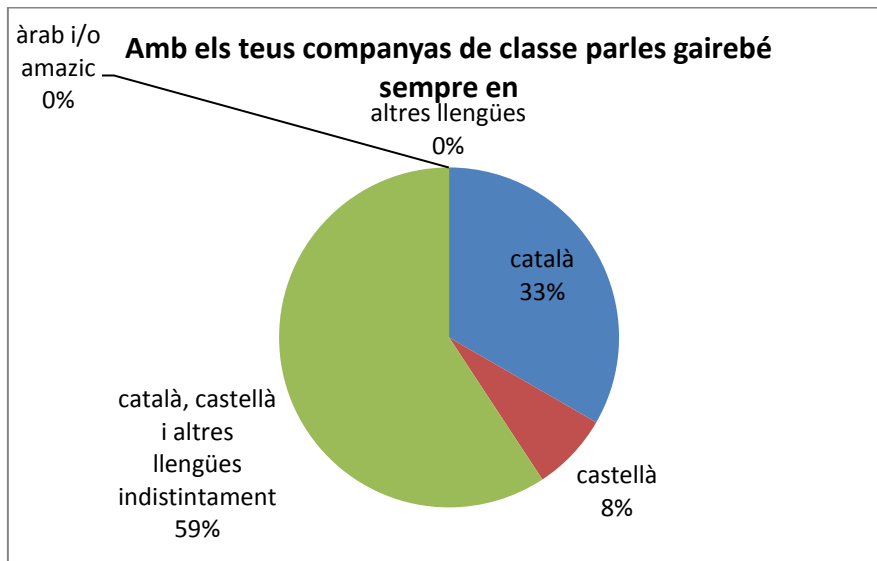
Amb la mare, hi ha una diferència considerable entre els que parlen català i els que parlen castellà, la qual cosa en canvi es neutralitza amb la llengua parlada amb el pare. Una dada positiva sobre la implementació del català entre les noves generacions és la que ens dóna el gràfic de més amunt: independentment de amb quina llengua s'adrecen els alumnes al pare o a la mare, amb els germans un 37% (10 alumnes de 27) parlen en català, dada a la qual s'ha d'afegir la més realista segons la qual un 19% (5 alumnes de 27) ho fa en català o castellà indistintament.

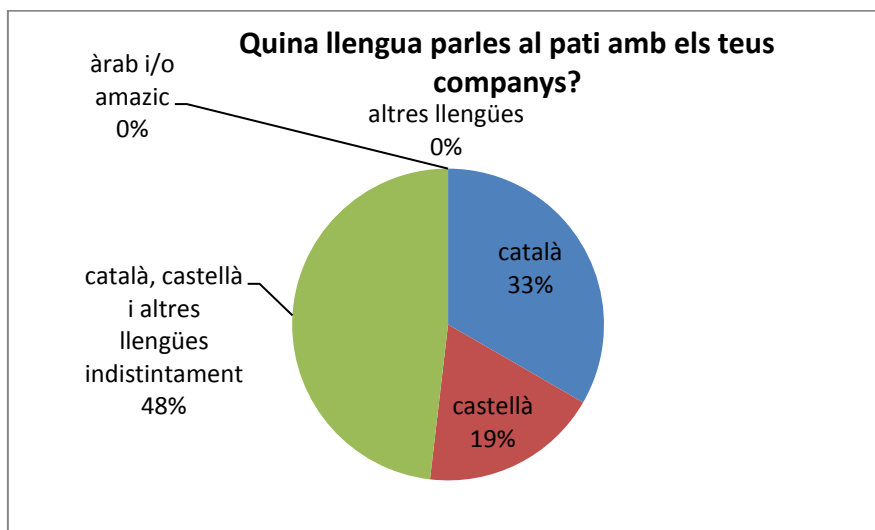

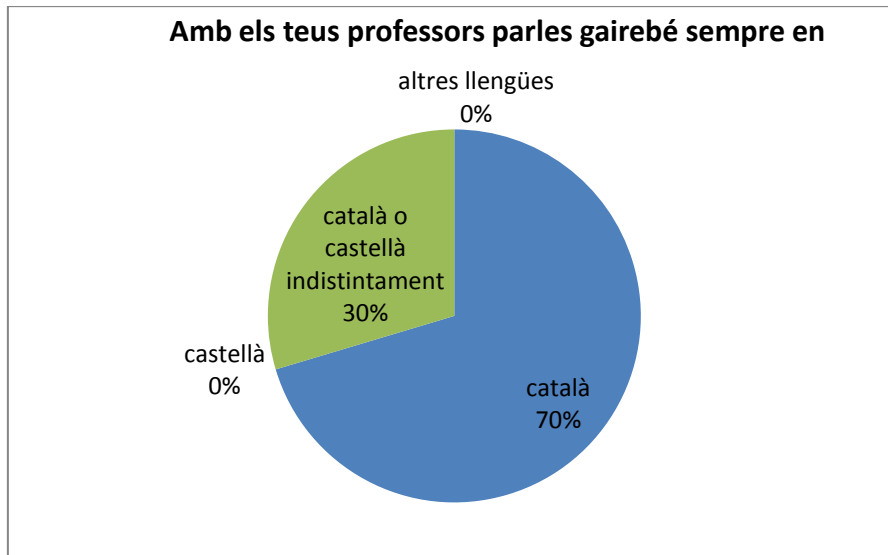
Amb els avis predomina la intercomunicació en castellà (48% -13 alumnes- i 37% -10 alumnes- enfront del 26% -7 alumnes-), la qual cosa no és sorprenent, tenint en compte el teixit social de Palafrugell, resultat de fortes onades migratòries espanyoles. Si comparem els resultats del nostre microestudi amb el d'enquestes macrosociolingüístiques (*Estudi sociodemogràfic*, 2006: 29), coincidim amb el fet que els catalanoparlants inicials no superen els castellanoparlants; tanmateix, superem l'índex de llengua familiar paterna (37% nosaltres enfront del 34,4% que coincideix amb la nostra materna). I en el cas de la nostra mostra no podem pas parlar només de catalanoparlants i castellanoparlants, sinó que entre els que parlen tant una com l'altra llengua, s'hi han d'incloure els parlants d'àrab i amazic.

Usos lingüístics a l'institut

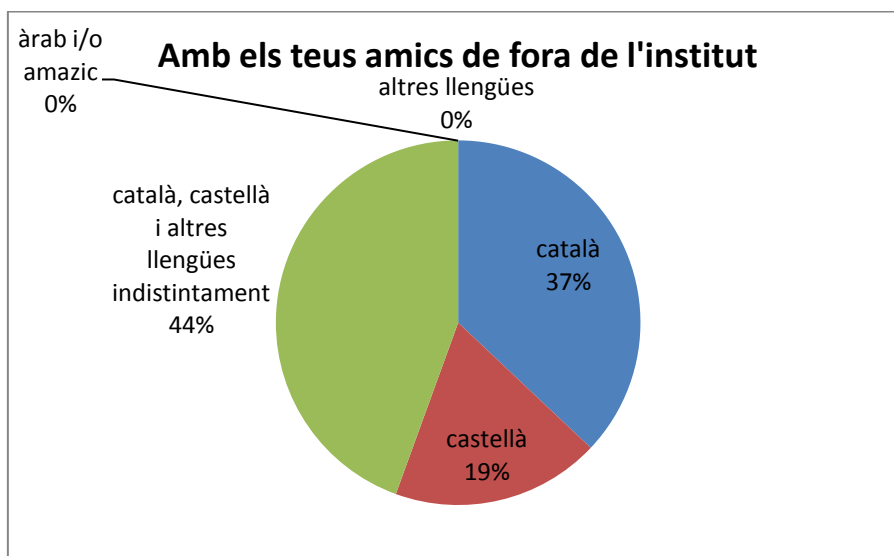
Està clar que la llengua parlada per aquesta mostra d'alumnes del centre és un exemple molt clar d'hibridació lingüística (59% -16 alumnes-). I aquesta situació es pot fer extensiva a l'hora de l'esbarjo (48% -12 alumnes-), on simptomàticament augmenta l'ús del castellà (19% -5 alumnes- enfront del 8% -2 alumnes-, a la classe).

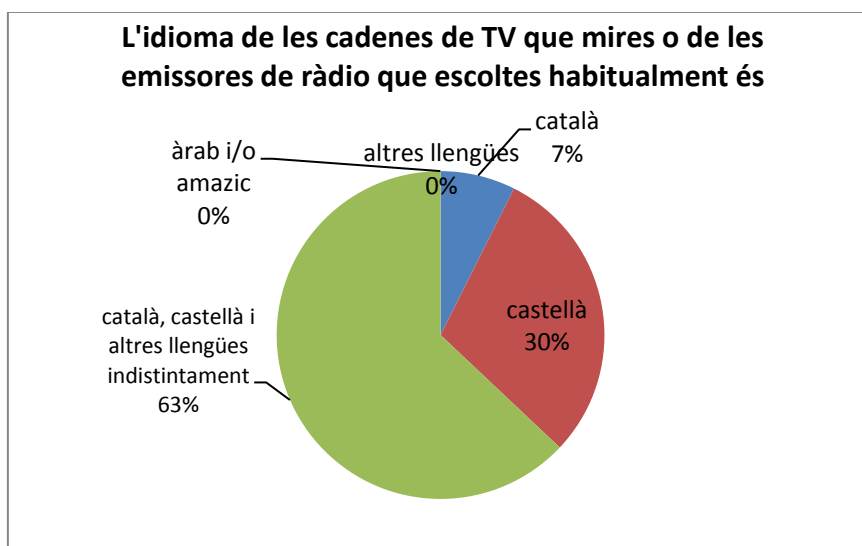

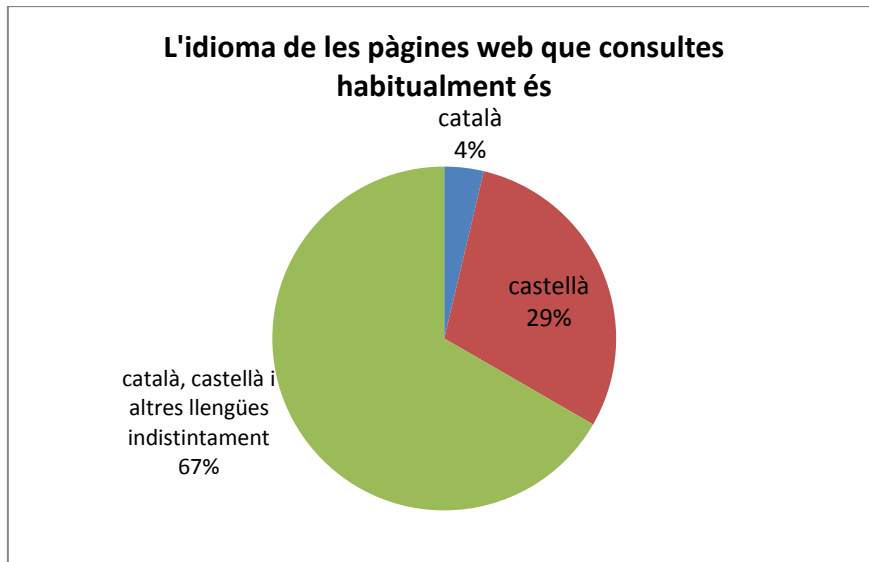
Segons les dades declarades, la llengua de l'aula és el català (70% -19 alumnes-) enfront del 30% (8 alumnes) de català i castellà parlat indistintament. És una dada important a tenir en compte quant a corroborar que la conjunció lingüística ha estat fonamentalment cohesionadora, la qual cosa era una de les preguntes que ens fèiem a la introducció del treball. I ha estat possible perquè bona part de l'alumnat no catalanoparlant s'adreça preferentment en català al personal docent.

Usos lingüístics en el lleure

El fet que un 37% (10) dels alumnes de la mostra parlin català amb els amics fora de l'institut, unit a l'índex d'un 37% que parla català amb els germans, ens fa pensar que en absolut el futur de la llengua, si més no en el context analitzat, sigui incert, per bé que s'ha de seguir potenciant no solament perquè és la llengua autòctona de Catalunya, sinó també perquè pateix una forta tradició de minorització.

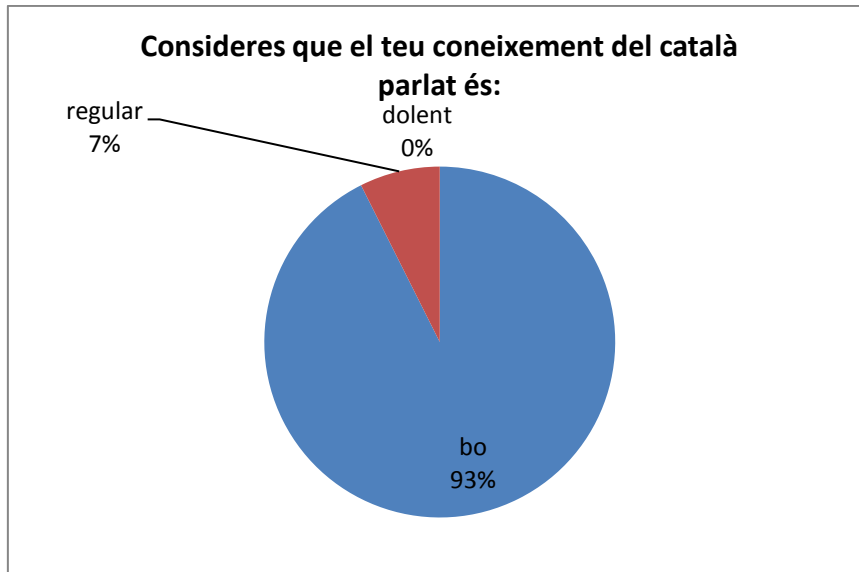

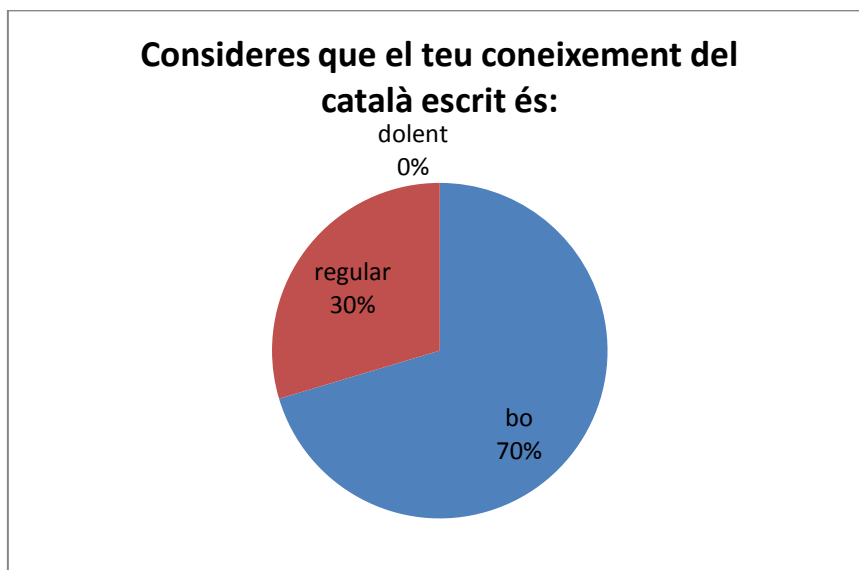
Aquests dos darrers resultats són en els quals surt més mal parada la llengua catalana. És un consum molt baix que s'allunya dels resultats de *l'Estudi Sociodemogràfic*, segurament perquè en aquest no es va preveure la interferència escolar³⁰. Potser l'oferta no és prou del gust dels joves; tanmateix, probablement, no és una dada negativa que els nostres joves consumeixin pàgines web no exclusivament en català, si per això entenem que fan servir el castellà i l'anglès sense problemes, tant per al gaudi (els joves miren moltes sèries estrangeres) com per consultes acadèmiques. En aquest apartat la hibridació lingüística és alta.

³⁰ Volem dir que els enquestats no van tenir en compte les consultes acadèmiques.

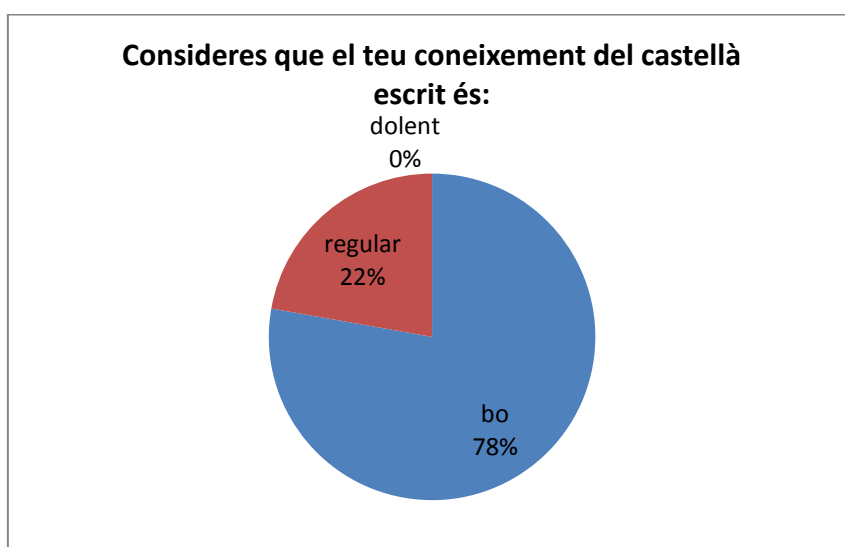
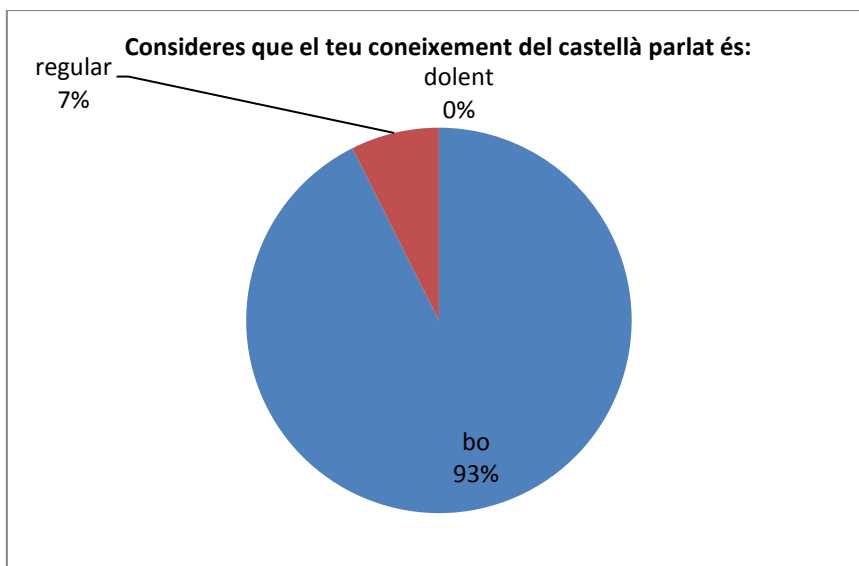
Autopercepció: coneixement de les llengües

Aquesta dada la podem considerar una inversió de futur.

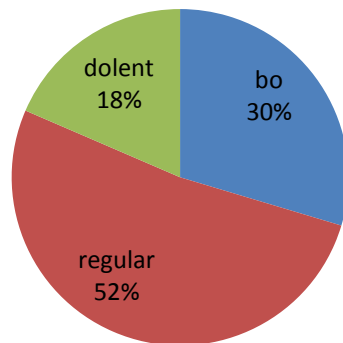

Una altra inversió, si bé després de tants anys d'escolarització en català hauríem d'haver obtingut un índex superior. Volem dir que s'han destinat partides molt grans dels pressupostos tant a la formació del professorat com a la consecució d'un marc legal que ha de permetre corregir la minorització a la qual ha estat sotmesa la llengua catalana. El resultat és una conseqüència del fet que l'escola funciona en català.

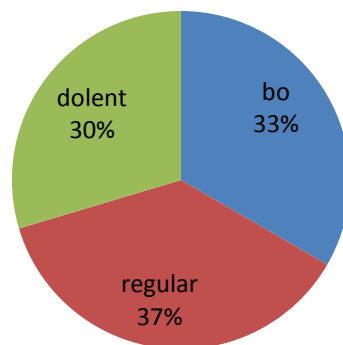

L'índex del castellà parlat declarat pels nostres alumnes és molt bo. Els joves de la mostra acaben l'ensenyament obligatori amb el mateix nivell de català parlat que de castellà (93% -25 alumnes-). I amb un nivell superior de castellà escrit: 78% (21 alumnes) enfront del 70% (19 alumnes) en català. I no s'ha d'oblidar el perfil de la mostra: alumnes que segueixen majoritàriament un itinerari adreçat al batxillerat. En canvi, el nivell d'anglès parlat i escrit davalla ostensiblement; tot i que aquests 30% i 33% (mitjana de 8 alumnes) no són índexs negatius, encara fa falta esmerçar molts esforços per fer créixer l'ús de l'anglès. En aquesta línia, l'INS Frederic Martí Carreras enguany ha apostat per projectar als alumnes tot el material audiovisual en versió original.

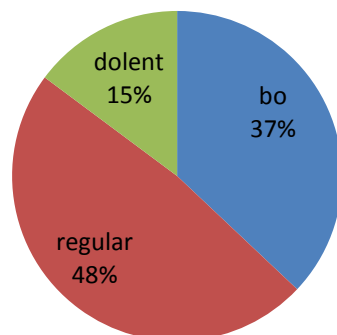
Consideres que el teu coneixement de l'anglès parlat és:

Consideres que el teu coneixement de l'anglès escrit és:

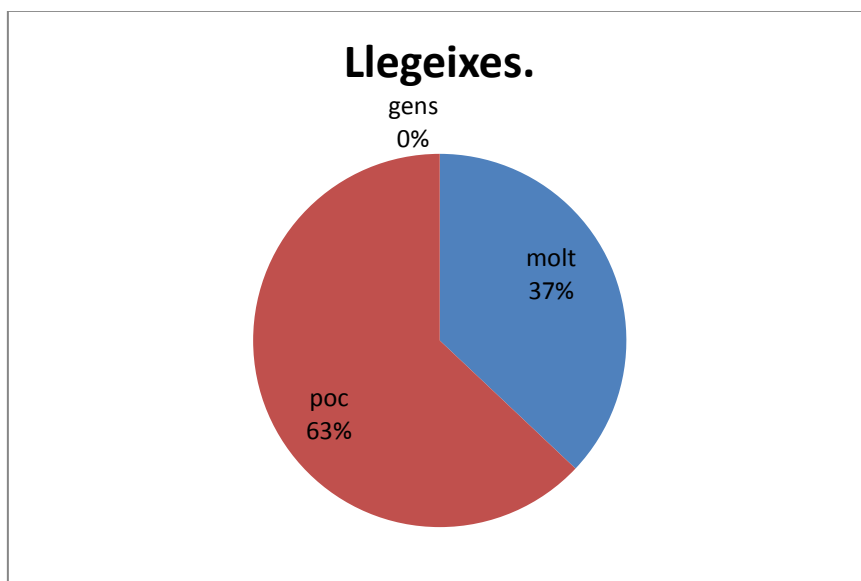

Consideres que el teu grau de comprensió de l'anglès oral és:

És, si més no destacable, que els alumnes considerin que tenen un grau de comprensió de l'anglès oral superior al de l'anglès escrit. Probablement la xarxa i l'esmentat gust

per les sèries hi tenen molt a veure. Hi ha un altre aspecte que cal destacar: en interrelacionar filtres observem que tots els alumnes catalanoparlants consideren que tenen un nivell bo o regular d'anglès; mentre que entre els castellanoparlants hi ha sis individus de la mostra que consideren que tenen un nivell dolent d'anglès; per tant, també aquí coincidim amb l'*Estudi* segons el qual el coneixement de la segona llengua és sensiblement superior entre els catalanoparlants.

Per fi, hem de concloure que el que passa al nostre institut no desdium gens del que passa en general a l'escola secundària obligatòria (Sorolla:2009): creixement de les combinacions de català i castellà, tendència a la transmissió familiar, l'escola funciona en català, i universalitza la competència de català i castellà, el pati funciona en la llengua inicial de l'alumne i el consum cultural en català és baix.

3.2.2. Enquesta d'usos lingüístics als professors de l'Equip Docent de 4rt d'ESO A

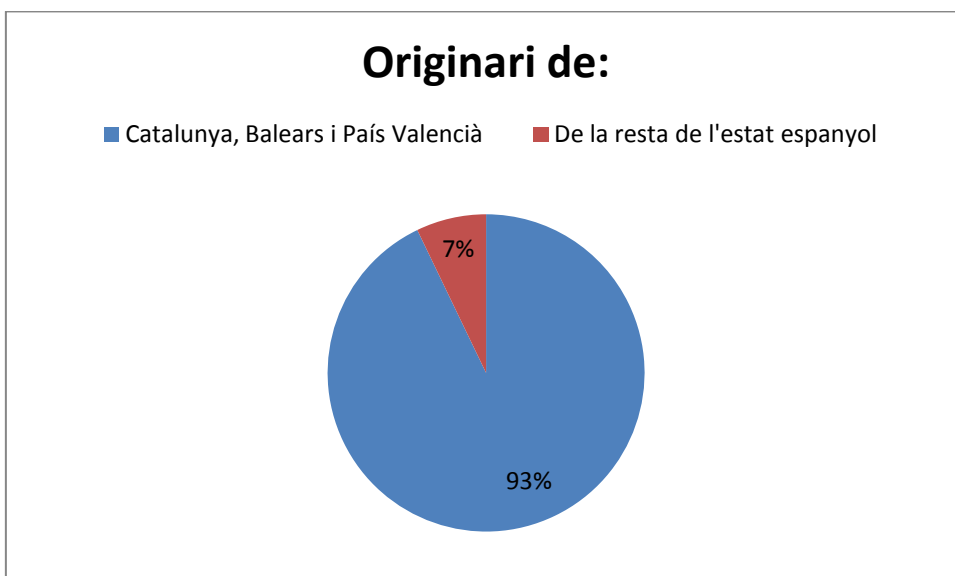
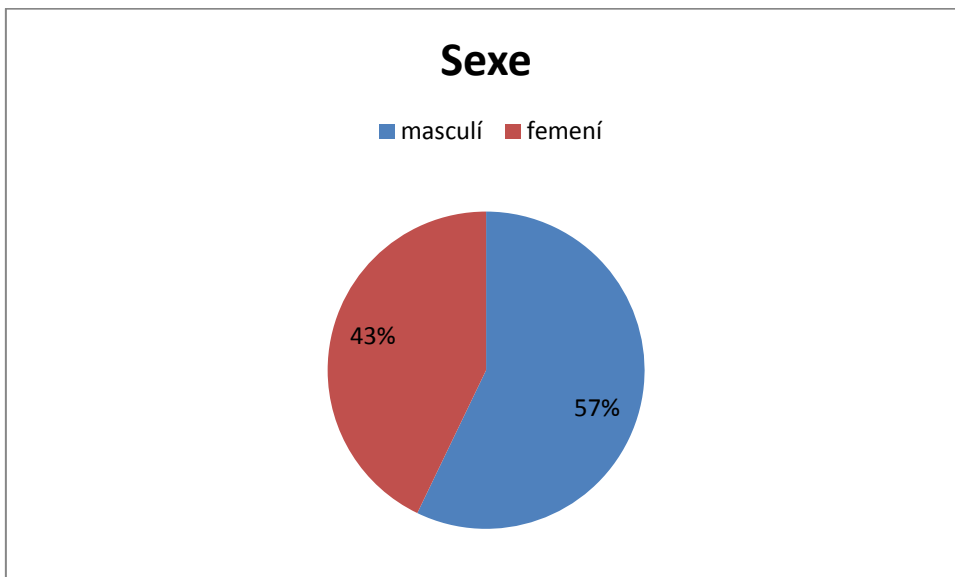
3.2.2.1. Resultats de les enquestes dels professors

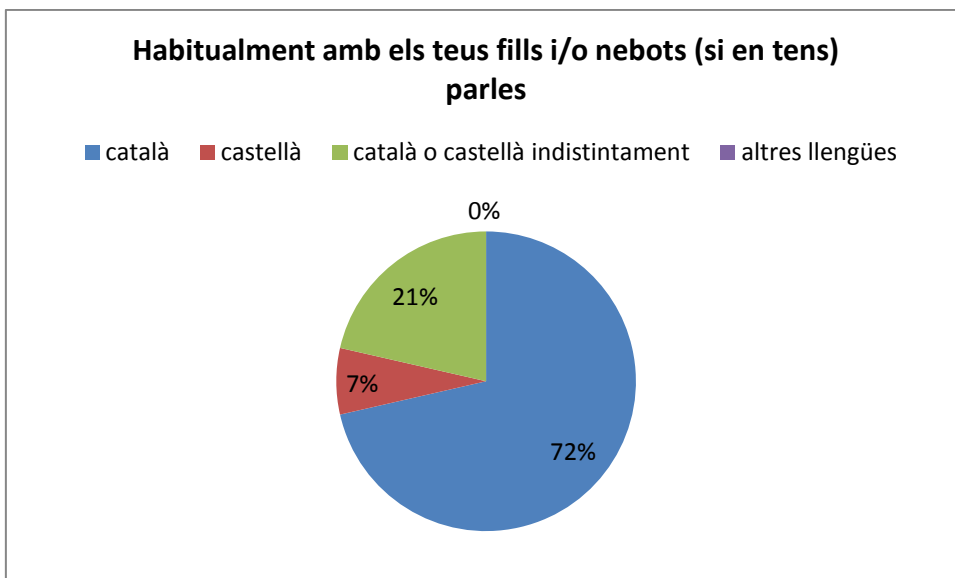
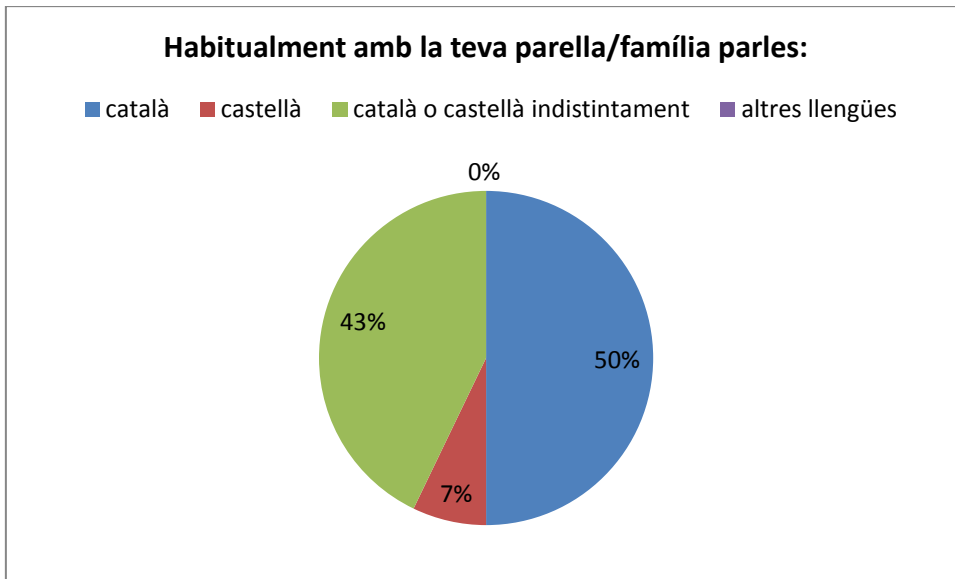
Queda clar que com més elevat és el nivell d'estudis i l'estatus laboral, més ús del català es fa; tant entre els catalanoparlants d'origen com castellanoparlants que

adopten el català de manera significativa. A la mostra trobem el cas d'un professor aragonès casat amb una professora catalana, els fills dels quals són catalanoparlants i és el pare el que ha adoptat el català com a llengua familiar i professional. En canvi, tenim coneixement de casos semblants amb nivells socioculturals inferiors en els quals la balança s'ha inclinat cap a la llengua castellana.

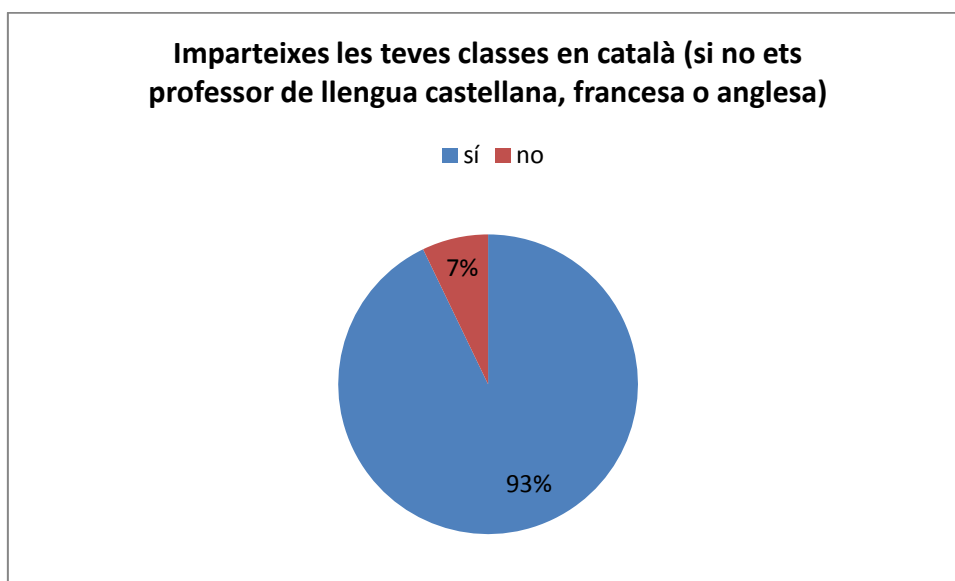
Dades personals:

Es tracta d'una mostra en la qual percebem un cert equilibri entre representants masculins i femenins (8 homes i 6 dones), en la qual només un 7% (1 professor) no procedeix de Catalunya, Balears o País Valencià, índex que coincideix gairebé amb la intercomunicació amb la parella en castellà.

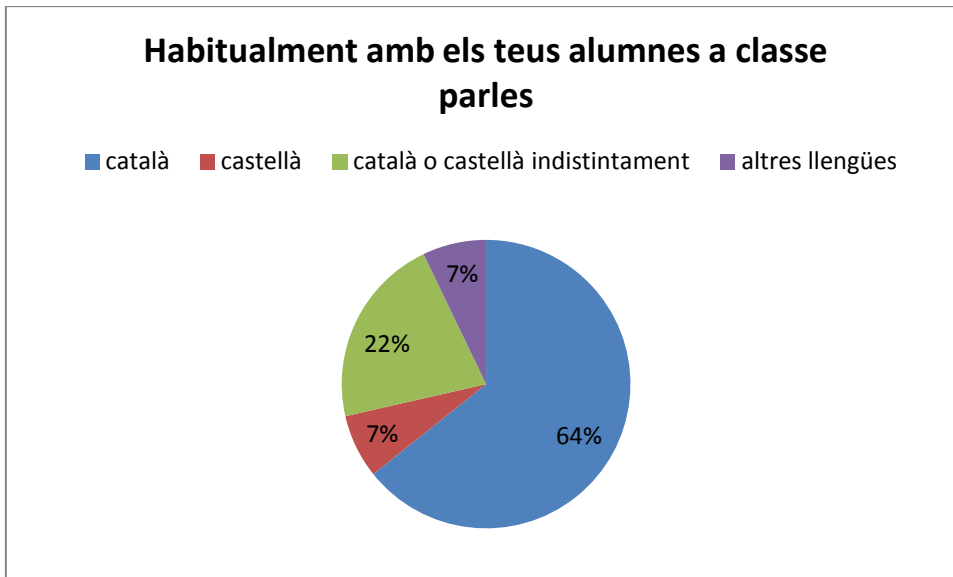
És una dada molt positiva quant a la transmissió intergeneracional que amb els fills i/o nebots el català parlat augmenti fins el 72% (10), enfront del 50% (7) amb la parella.

Usos lingüístics a l'institut

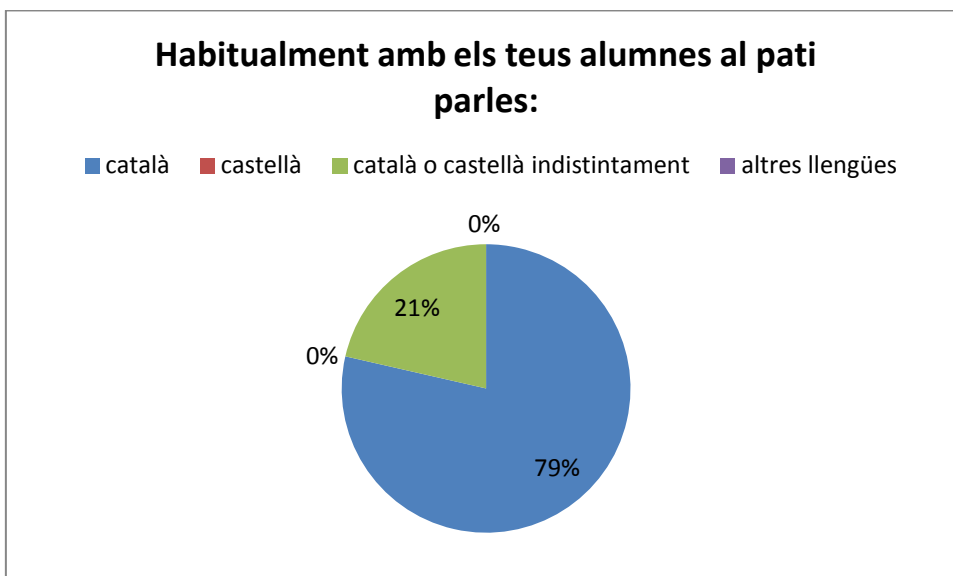
És evident que a l'INS Frederic Martí Carreras la llengua catalana és la llengua amb la qual s'imparteixen totes les classes pertanyents a aquest equip docent³¹, excepte, òbviament, les classes corresponents a les assignatures de llengua castellana i llengua anglesa. Tot amb tot, tal com veiem en el gràfic següent, aquest 93%³² davalla en un 64% (9 professors) quan no ens referim tant a la llengua amb la qual s'imparteix l'assignatura, sinó a la llengua vehicular entre professor i alumne, apareixent aquest 22% (3 professors) d'ús de català i castellà indistintament, que demostra l'hibridisme del teixit social i lingüístic de l'institut.

³¹ Som molt lluny de les dades que feia públiques la Conselleria la primavera del 2005, segons les quals les classes es feien en castellà entre el 30 i el 40% (Vila *et al.*: 115).

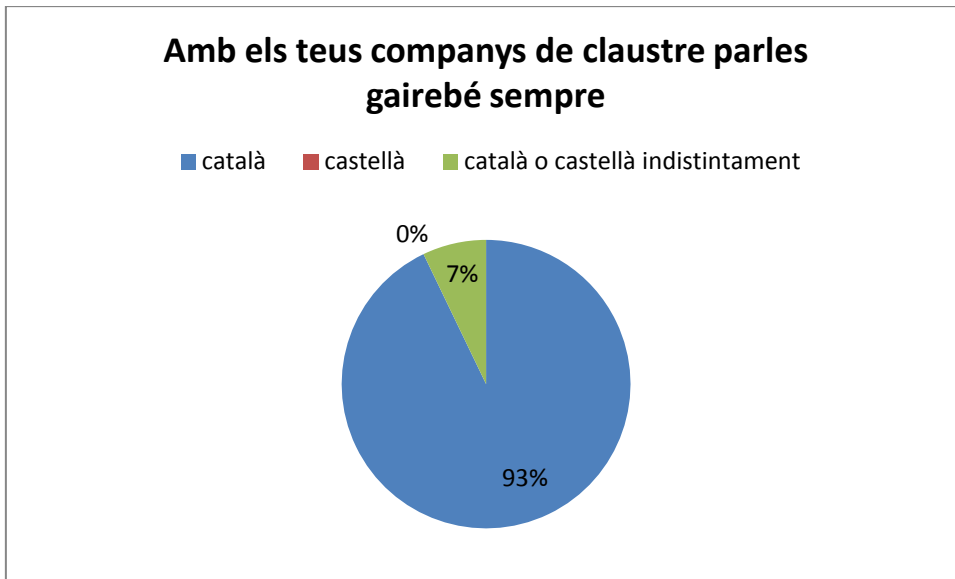
³² L'única professora que no imparteix les classes en català és la de llengua castellana, que possiblement no ha tingut en compte la segona part de la pregunta, i ha estat error nostre no deixar en el qüestionari la possibilitat de respondre NSNC.

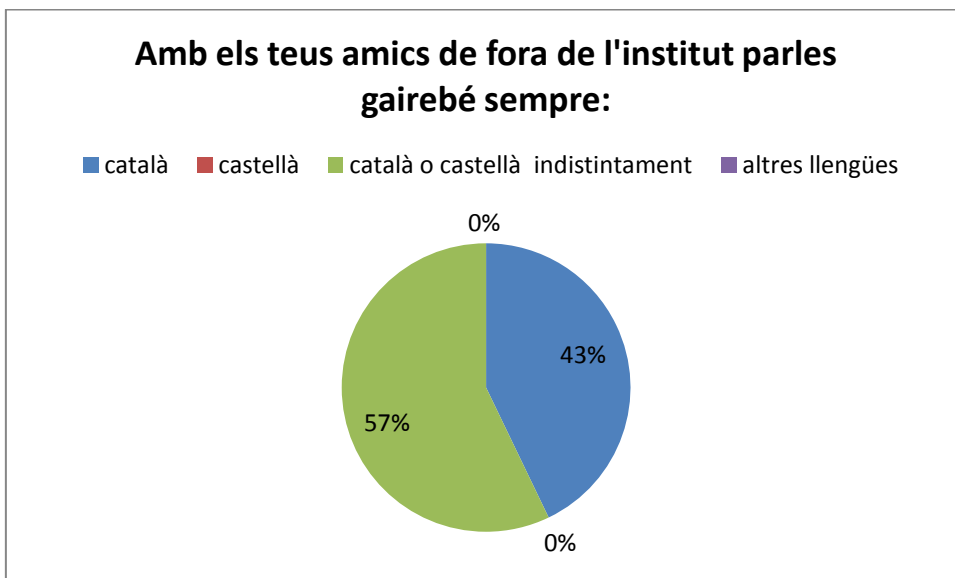
Al pati els professors també parlen menys català (79% -11 professors-) respecte al català que parlen impartint classes (93%)³³, no en la intercomunicació a classe amb els alumnes (64% -9 professors-).

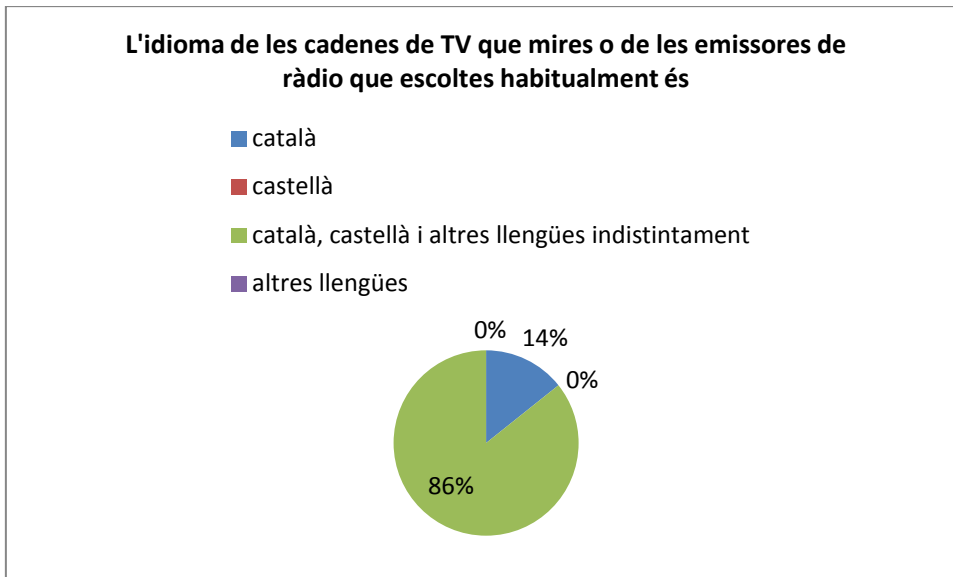
³³ Dada que és significativament superior a la de l'*Estudi sociodemogràfic*, on llegim que només dues tercers parts del professorat parla en català quan es dirigeix a classe.

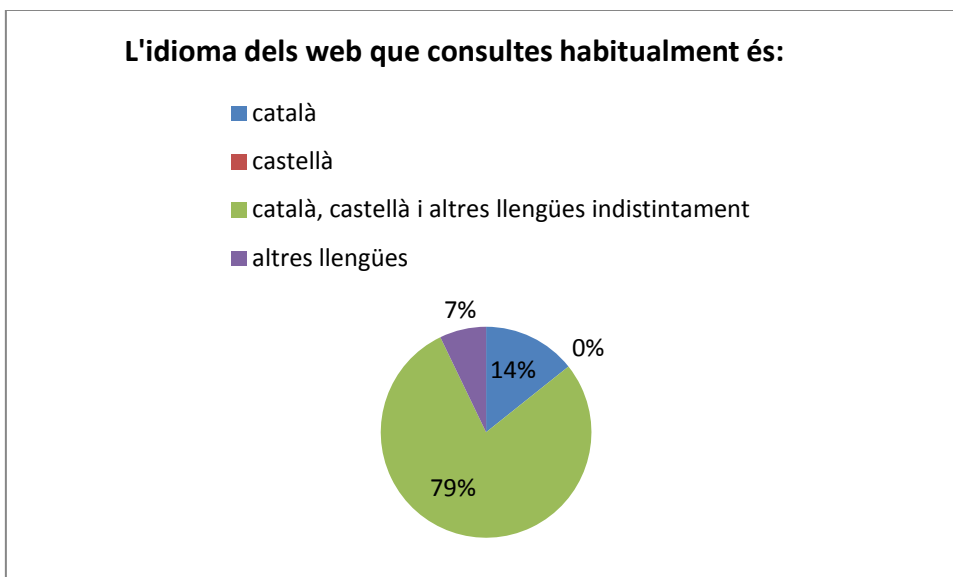
Usos lingüístics en el lleure

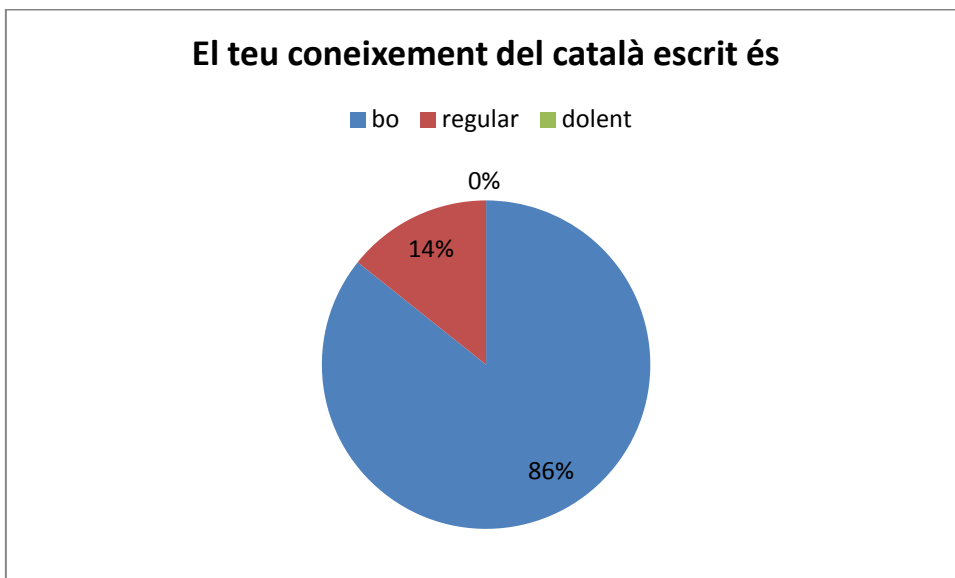
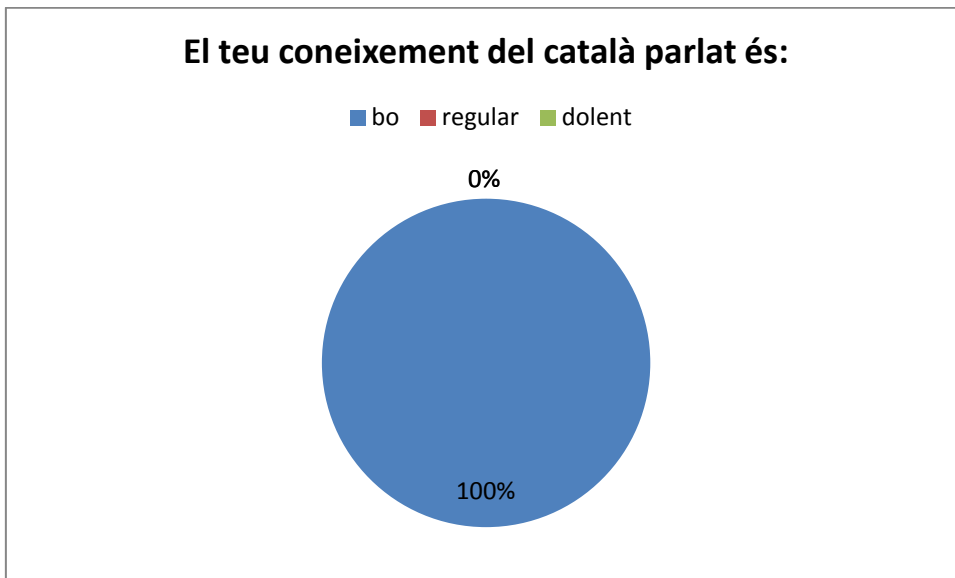
No es tracta, en absolut, de considerar aquesta dada com a preocupant, sinó que fa palès que la població catalana és lingüísticament híbrida, i que és en el lloc de treball –sobretot si aquest pertany a l'Administració– on la llengua predominant és el català.

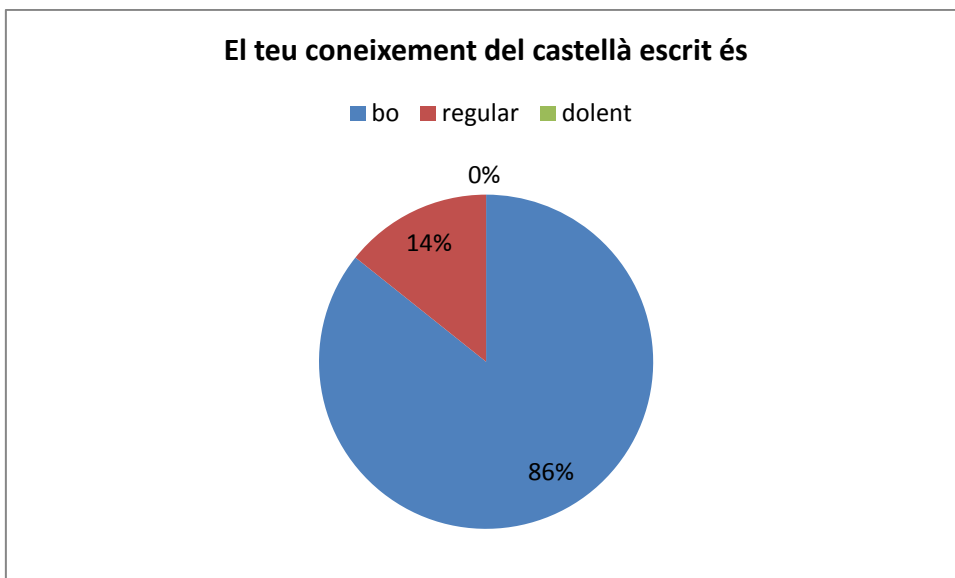
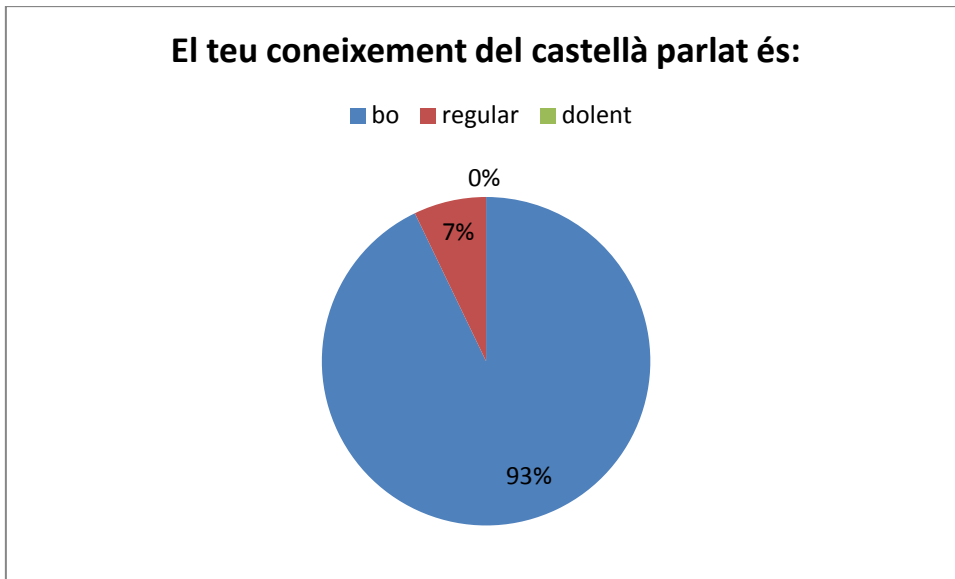
És un índex (14%, que es correspon a dos professors) que dobla al corresponent als alumnes, la qual cosa ens podria fer pensar en unes possibles diferències generacionals. I el mateix passa amb la consulta de pàgines web; tot amb tot, en el context, es pot considerar una dada positiva aquest 7% (1 professor) de consultes de pàgines web amb d'altres llengües.

Autopercepció: coneixement de les llengües

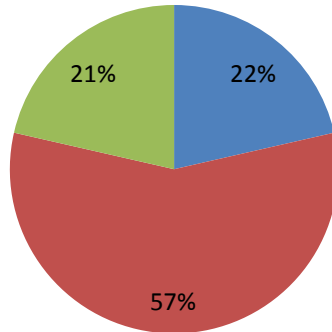
Són dades molt positives, per bé que gens sorprenents: la majoria del professorat disposa del títol de nivell C i/o D de català.

En el nostre context, són dades que deixen palès que la llengua castellana a Catalunya gaudeix d'una bona salut tant entre l'alumnat, com hem vist més amunt, com entre el professorat.

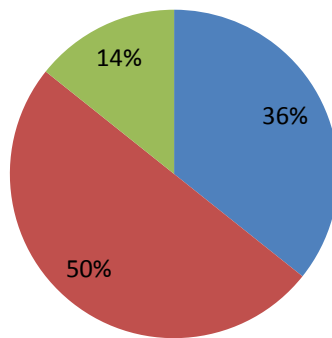
El teu coneixement de l'anglès parlat és

■ bo ■ regular ■ dolent

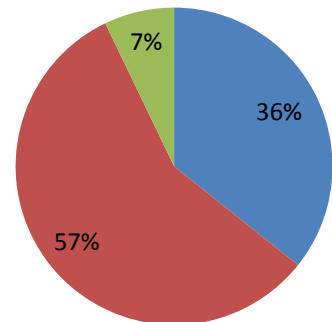
El teu coneixement de l'anglès escrit és

■ bo ■ regular ■ dolent

El teu grau de comprensió de l'anglès oral és:

■ bo ■ regular ■ dolent

Aquestes dades corresponents al coneixement de l'anglès parlat, escrit i de grau de comprensió manifesten que el grau de coneixement de l'anglès dels professors d'aquest equip docent és deficient.

4. Propostes d'actuació. Activitats.

Tot i que el català és la llengua d'ús habitual en totes les activitats acadèmiques i administratives del centre; des del curs passat duem a terme l'organització d'activitats³⁴ per potenciar-ne l'ús. De totes aquestes activitats se'n fa una valoració a través d'indicadors d'avaluació. L'única manera de saber si provoquen la millora de l'ús del català és a través d'enquestes d'usos lingüístics periòdiques.

D'altra banda, la comissió dinamitzadora del pla lector roman atenta a les novetats per a la potenciació del gust per la lectura.³⁵

4.1. Bloc "Bibliomanies"

En el marc de la dinamització de la biblioteca del centre, el disseny d'aquest bloc respon a la voluntat d'aglutinar les activitats que es realitzen a l'entorn de la lectura del centre. També serveix per donar informació a l'entorn dels llibres i per incentivar el gust per llegir.

4.2. Blog "Frases fetes"

El bloc recull frases fetes treballades a l'aula, amb el significat corresponent i una fotografia realitzada pels alumnes que explica visualment el significat.

³⁴ Per a l'explicació detallada d'aquestes activitats *vegeu* l'annex 4 d'aquest treball corresponent al Pla lector del Centre.

³⁵ En aquesta línia destaquem: <http://ateneu.xtec.cat/wikiform/wikiexport/cmd/bib/begl/index> i <http://ateneu.xtec.cat/wikiform/wikiexport/cmd/bib/dir/index>

4.3. Participació en el X Certamen Infantil i Juvenil de lectura en veu alta.

El curs 2013-2014 els alumnes de 1r d'ESO de l'àrea d'Expressió Oral participaran en aquest certamen, primer a nivell comarcal, i, si passen els quarts de final, aniran a la final. S'està fent un treball d'entrenament molt curós de preparació durant el curs, que va quedant registrat al moodle del centre i que, quan s'escau, es publica al bloc bibliomanies. Estem convençuts que els alumnes, amb aquesta activitat, acabaran desenvolupant la competència lectora, la informacional i el gust per llegir; absolutament necessàries per al desenvolupament personal i l'adquisició d'aprenentatges.

4.4. “Un mar de llibres”

A l'entrada de l'institut tenim un vaixell de fusta, que vol semblar un vaixell fet amb tècnica de papiroflèxia, i que hem decorat amb motius mariners –afinitat al territori. El vaixell “de paper” està ple de llibres, que qualsevol membre de la comunitat educativa pot agafar per llegir, si en el seu lloc n'hi deixa un altre que hagi llegit prèviament. El vaixell no para de navegar cercant futurs lectors i proporcionant noves lectures.

4.5. Avaluació per a la valoració de les activitats

Aquestes quatre activitats són una mostra, un petit tastet de moltes altres que es desenvolupen en aquesta mateixa línia amb l'objectiu de desenvolupar les competències bàsiques vinculades a la lectura, la competència lectora i la informacional³⁶: participació en el projecte [Lecxit](#) de voluntariat per ajudar a llegir alumnes de primària i crear un clima lector a l'escola, biblioteca d'aula, participació en el premi "[Protagonista Jove](#)", concurs de còmics que són llegenda, organització del Premi Josep Pla i Francesc Alsius, participació en altres premis literaris ([Premi Sambori](#), [Inspiraciència](#), [concurs de redacció de la Coca-cola](#), [Biblioteca de Palafrugell](#), Jesús Serra de Poesia...), organització de jocs lingüístics, concurs de fotografia "Un món de lectors", activitats teatrals (pretextos dramàtics, conta contes)... i, en general, participació en l'oferta cultural i educativa, que programa l'ajuntament i la biblioteca del municipi, especialment relacionada amb el foment de la lectura.

Per últim, els indicadors d'avaluació de les diferents activitats es mesuren a través d'enquestes que valoren el grau de satisfacció dels membres de la comunitat educativa que hi han intervingut, a banda del còmput de les actuacions previstes en relació a les que s'han portat realment a terme. Tanmateix, l'efecte en la promoció de l'ús de la llengua s'ha de comprovar, com hem dit més amunt, a través d'enquestes d'usos lingüístics periòdiques.

Conclusions

En general, podem dir que tant el català com el castellà tenen un ús social molt consolidat entre els joves de la nostra mostra, i queda palès que el bilingüisme actual

³⁶ A més de fomentar l'hàbit lector, el gust per la lectura i la cultura literària, potenciar l'ús de la biblioteca i implicar altres agents de la comunitat educativa en el projecte educatiu del centre i, en concret, en el pla lector.

dels joves de 4t d'ESO de l' institut FMC es caracteritza per un nivell alt d'hibridació lingüística. La mostra analitzada combina l'ús d'ambdues llengües en la majoria d'àmbits i xarxes socials. A més a més, detectem que el català està en una situació inferior a les llars, per bé que l'esmentada hibridació facilita un avenç del català en la intercomunicació familiar, sobretot entre germans.

Si als resultats extrets de l'enquesta hi sumem l'observació constant a les aules, passadissos i patis de l'institut, hem de concloure que la bilingüització és semblant entre joves catalans i castellans³⁷, per bé que, en general, els catalans d'origen acostumen a ser més competents en llengua castellana que a la inversa. Tot amb tot, la muda lingüística en famílies catalanoparlants pràcticament no existeix, però el seu pes demogràfic és menor.

Tal com estan les coses en l'actualitat, hem de suposar que la hibridació lingüística familiar anirà "in crescendo", ja que la presència de les dues llengües en el sistema educatiu no modela pas els usos familiars, i és el contacte habitual amb parlants d'una i altra llengua la que fa adoptar un determinat ús lingüístic social. I ara per ara, segueixen essent necessàries tant la immersió lingüística a l'escola com la prioritització del català en el sector públic, a fi de compensar un procés demogràfic³⁸ que no afavoreix la llengua catalana; sense comptar amb les condicions de context, ja no només familiar, en què viuen els nostres alumnes adolescents (llengua castellana i àrab a molts barris de Palafrugell).

Ara bé, els resultats, certament optimistes, amb matisos, de les nostres enquestes, ens ajuden a poder desmentir que els joves catalanoparlants d'origen de la nostra mostra renunciïn a l'ús de la llengua catalana amb facilitat (usos lingüístic familiars que en alguns casos superen el 35%, i usos lingüístics a l'institut, fora de l'aula, que també s'aproximen a aquest tant per cent). En aquest sentit, hem apreciat que els alumnes catalans que no ho són d'origen canvien de llengua amb poques reserves. I la

³⁷ En molts casos resta adormida fins l'entrada al món laboral.

³⁸ Segons el número de naixements del darrer any a Palafrugell, els catalans d'origen es reproduïen menys que les famílies procedents de les diverses onades migratòries. Una altra cosa que cal apuntar, però que seria matèria d'un altre informe, és que en aquests moments incerts i engrescadors el fet de parlar català o castellà, en el marc de la catalanitat personal de cadascú, ha quedat en un segon pla. Tot amb tot, entràriem en l'anàlisi de la politització o despolitització de la llengua, que no és l'objectiu d'aquest treball.

disposició adversa envers el català, a Palafrugell, queda poc compensada per la disposició contrària, i és per això que s'ha de persistir en la política de protecció de la llengua, perquè segueix essent minoritzada en determinats usos socials, per bé que els nostres resultats en alguns casos al voltant de nivells del 40% en favor de l'ús de la llengua catalana són, com hem dit més amunt, francament esperançadors respecte al futur de la llengua, sobretot tenint en compte el teixit social de Palafrugell.

Ras i curt, segueixen essent primordials les polítiques de suport a la llengua, el model de conjunció escolar i la prioritització de l'ús del català a l'Administració, perquè a l'institut FMC no ens podem imaginar què hauria passat sense l'aplicació de les polítiques lingüístiques d'aquests darrers trenta anys, i no parlem només d'una hipotètica davallada de l'ús de la llengua, sinó també de greus problemes de cohesió social, i de manca d'integració. L'únic pont de comunicació entre catalans d'origen i els fills de tota la immigració no hauria pogut ser cap altra millor que la llengua catalana.

Quant a la hipòtesi que plantejàvem relacionant els bons hàbits lectors amb el bon domini de la llengua (a fi de seguir potenciant aquests hàbits a partir de les diferents estratègies i activitats proposades a l'apartat quatre), hem obtingut dades que corroboren la nostra hipòtesi quan ho hem contrastat amb les qualificacions³⁹, per bé que s'han de matisar. Entre els alumnes que obtenen bons resultats n'hi ha set que declaren llegir poc; és cert que en identificar els alumnes percebem que són nois i noies força exigents amb ells mateixos, per la qual cosa és possible que siguin lectors habituals, però que ells considerin que no llegeixen prou. En tot cas, el que s'evidencia és que tots els alumnes que declaren llegir obtenen bons resultats, mentre que tots els alumnes, excepte dos, que obtenen resultats dolents declaren llegir poc.

Pel que fa a la llengua vehicular dels bons lectors, podem dir que hi ha un empat entre l'alumnat que parla habitualment català i el que parla castellà (5 alumnes de cada declaren llegir molt), mentre que no tenim lectors declarats en llengua àrab en aquesta mostra, on, per una altra banda, hi ha una diferència destacable –10 alumnes que parlen habitualment castellà enfront de dos que parlen català– entre els que declaren

³⁹ Dels vint-i-set alumnes de la mostra, set llegeixen molt i obtenen bons resultats, dos llegeixen molt i obtenen resultats insuficients i un dels que declara llegir obté resultats només suficients. Dels disset restants que declaren llegir poc, set obtenen bons resultats, cinc resultats només suficients i 5 més resultats dolents. *Vegeu* annex 2.

llegir poc en una i altra llengua. A més, com hem vist més amunt, nois i noies tenen en aquesta mostra hàbits lectors similars quant a freqüència i activitat lectora.

Els nostres alumnes, si fem confiança a les seves declaracions, tenen un índex molt acceptable de competència comunicativa, comprensió i expressió oral que davalla quan parlem d'expressió escrita. I si ens centrem en els usos lingüístics a l'escola dels nostres alumnes, la llengua catalana és de comunicació en un 30% aproximadament (29,6% per ser exactes, que es correspon a vuit alumnes dels vint-i-set de la mostra), índex que augmenta fins el 70% (70.37%, que són 19 alumnes dels vint-i-set de la mostra) quan preguntem la llengua amb la qual es comuniquen amb els professors, la qual cosa s'avé amb l'elevadíssim índex de classes en català que s'imparteixen a l'INS Frederic Martí Carreras. I ens tornem a moure en índexs de 30% (vuit alumnes) quan demanem pels usos lingüístics del català fora de l'escola.

Això sí, no ens cal patir pel domini del castellà escrit (77,7%, que són vint-i-un alumnes) i parlat (92,5%, 25 alumnes), ja que ens movem en índexs d'entre el 80 i el 90%.

La nostra valoració d'aquests resultats, després de la promoció d'ús del català de les diferents polítiques lingüístiques educatives, és positiva perquè és moderadament esperançador el grau de manteniment del català. Aquesta situació permet que el català sigui una llengua de comunicació exogrupal, que és on trobem la seva força cohesionadora. En general, parlem d'indicadors que giren al voltant del 30% (vuit alumnes, dels vint-i-set enquestats); doncs, si tenim en compte el context de la mostra analitzada (tot i que el grup, amb tota la seva heterogeneïtat, pot resultar una mica esbiaixat quant al fet que només el 14,8% (4 alumnes) tenen la llengua àrab com a llengua familiar) és una xifra moderadament positiva. Ens estem referint, doncs, a un biaix en el context del teixit social de Palafrugell, no tant si volem que la mostra sigui representativa a nivell de Catalunya. Tot amb tot, les nostres propostes d'actuació i estratègies estan plantejades en la línia d'implementar aquests índexs, que, repetim, considerem prou encoratjadors. I, per últim, certament, el treball ens ha estat de molta utilitat, tant per introduir aire fresc en la nostra percepció, a vegades pessimista

de la situació, com per obtenir informació necessària per implementar el projecte lingüístic i el pla lector del centre.⁴⁰

Comptat i debatut, seguint les nostres valoracions també qualitatives, podem concloure que segurament la clau de l'ús del català entre els nostres alumnes no rau tant en la dinàmica pròpiament juvenil (no és pas que el català no sigui "guai"), sinó en el mateix procés demogràfic i migratori de Palafrugell⁴¹. Pensar que l'escolarització en català hauria d'haver generat el 100% d'alumnes catalanoparlants és poc versemblant; és per això que nosaltres valorem positivament els resultats obtinguts, sempre apostant per aconseguir l'objectiu que l'ús social del català sigui majoritari. I alhora veiem legitimada la nostra postura amb la consolidació dels usos en àmbits de prestigi, que fa que molts usuaris comencin a adoptar el català no solament en contextos formals, sinó també informals: un hàbit porta a l'altre. Cal també acceptar l'alt nivell d'hibridació lingüística a l'institut FMC, que tradicionalment s'havia vist amb recel i en contra de la puresa lingüística, i que en l'actualitat, quan pràcticament el cent per cent dels nostres alumnes poden parlar català, s'ha de considerar una realitat.

Òbviament, no podem desmentir en la seva totalitat la segregació escolar per raons socials i lingüístiques a l'institut; tanmateix, els esforços per potenciar l'adquisició de destreses orals en català i l'ús de la llengua catalana com a eina socialitzadora i cohesionadora, s'han fet, s'estan fent i se'n projecten de noves cara al futur. I haver après el català a l'aula, malgrat no s'estigui utilitzant en la majoria dels usos socials, assegura que l'individu el pugui parlar en qualsevol moment concret, ja sigui en un determinat cicle educatiu o en l'inici de la vida laboral.

Per últim, recentment s'ha parlat de despolititzar l'ús de la llengua i separar-la de connotacions sobiranistes; ara per ara, ja no fa falta, els propis moviments socials al carrer s'han encarregat de fer-ho. És al carrer i als passadissos de l'institut on es fa palès definitivament que la llengua és una eina d'intercomunicació, i que a més a més

⁴⁰ A tall d'exemple, el fet que encara considerem, després dels resultats obtinguts (el bon ús de l'anglès oral, escrit i parlat tampoc supera el 30%) una assignatura una mica pendent l'anglès a la ESO, ens ha fet acordar als equips docents que qualsevol element audiovisual es projectaria als alumnes en versió original, com a molt subtitulada prioritàriament en català.

⁴¹ *Vegeu* la correspondència entre els usos lingüístics familiars i socials de la mostra corresponent als alumnes.

serveix per crear un sentiment de cohesió, tot acceptant qualsevol diferència en el marc de la comunitat.

I encara un darrer apunt: les línies de recerca corresponents tant a quin índex de lectura feien els enquestats en català, com a la seva percepció sobre l'evolució i el futur del català, no les hem explorat perquè no són l'objecte d'aquest estudi.

Llista d'obres citades o de referències

- ARNAU, Joaquim (2004) "Sobre les competències en català i castellà dels escolars de Catalunya: una resposta a la polèmica sobre el decret d'hores de castellà", *Llengua, Societat i Comunicació*. [en línia]
<<http://revistes.ub.edu/index.php/LSC/issue/view/260>> [Consulta: 13/03/2013]
- CONSELL SUPERIOR D'AVUACIÓ del sistema educatiu (2006) "Estudi sociodemogràfic i lingüístic de l'alumnat de 4rt d'ESO de Catalunya" [en línia]<<http://www20.gencat.cat/portal/site/ensenyament/menuitem/0abe0881c305d9a1c65d3082b0c0e1a0/?vgnnextoid=27c5a1fb82c2c110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=27c5a1fb82c2c110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>> [Consulta: 12/02/2013]
- CORRETJA I TORRENS, Mercè (2012) *Els drets lingüístics en el model educatiu vigent a Catalunya*, Dimecres 17 d'octubre de 2012, Institut d'Estudis Autonòmics (IEA), Data de publicació: 17/10/2012 [en línia]
<<http://www20.gencat.cat/portal/site/governacio/menuitem.63e92cc14170819e8e629e30b0c0e1a0/?vgnnextoid=550de7129f19a310VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=550de7129f19a310VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>> [Consulta: 23/12/2013]
- GENERALITAT DE CATALUNYA, "Decret d'Autonomia (DdA). DECRET 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius." [en línia]
<<http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/5686/1108859.pdf>> [Consulta: 14/03/2013]
- GENERALITAT DE CATALUNYA, "Decret de Direcció (DdD). DECRET 155/2010, de 2 de novembre, de la direcció dels centres educatius públics i del personal directiu professional docent." [en línia]
<<http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/5753/1147537.pdf>> [Consulta: 14/03/2013]
- GENERALITAT DE CATALUNYA, [en línia]
<http://www.xtec.cat/web/projectes/projectes_llengua_projecte> [Consulta: 14/03/2013]

- GENERALITAT DE CATALUNYA, “Llei de Normalització Lingüística (1983). Articles 14 i 15” [en línia]. <<http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Legislacio/Llei%20de%20politica%20linguistica/Arxius/LleiNL83.pdf>> [Consulta: 25/01/2013]
- GENERALITAT DE CATALUNYA, “Llei de Política Lingüística (1998)” [en línia]. <<http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/menuitem.1ab5a94fef60a1e7a129d410b0c0e1a0/?vgnnextoid=4d67f9465ff61110VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=4d67f9465ff61110VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>> [Consulta: 25/01/2013]
- GENERALITAT DE CATALUNYA, “Taula comparativa entre les dues lleis (la Llei 7/1983, de 18 d'abril, de Normalització Lingüística -LNL- i la Llei 1/ 1998, de 7 de gener de Política Lingüística -LPL-). Pàgines 10, 11 i 12, referides a l'àmbit educatiu.” [en línia]. <<http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Legislacio/Altres/Arxius/lpl.pdf>> [Consulta: 25/01/2013]
- GENERALITAT DE CATALUNYA, “LEC (Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació.)” [en línia] <<http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/5422/950599.pdf>> [Consulta: 25/09/2013]
- GENERALITAT DE CATALUNYA, *Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008 (EULP 2008)*, 29 de juny de 2009, [en línia] <http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Dades_territori_poblacio/Altres/Arxius/EULP08_PresentResultats.pdf> [Consulta: 23/12/2013]
- Jou, Lluís (2012) “Conceptes jurídics i pràctica política. Les conclusions de l'àrea de llengua i dret del II Congrés Internacional de Llengua Catalana vint-i-cinc anys després”, *Revista de llengua i dret*, núm. 58, pàg. 53-73 [en línia] <<http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rld/article/view/113/131>> [Consulta: 23/12/2013]
- MUÑOZ, Carme (2004) “L'avançament de la introducció de la llengua estrangera: una fugida cap enrere?”, *Llengua, Societat i Comunicació*. [en línia] <<http://revistes.ub.edu/index.php/LSC/issue/view/260>> [Consulta: 13/03/2013]
- PONS, Eva (2004) “La llengua catalana a l'escola després de la Llei de Qualitat de l'Educació”, *Llengua, Societat i Comunicació*. [en línia] <<http://revistes.ub.edu/index.php/LSC/issue/view/260>> [Consulta: 13/03/2013]
- PUJOLAR, Joan ET AL. (2010) *Llengua i joves. Usos i percepcions lingüístics de la joventut catalana*, Col·lecció Aportacions. Observatori Català de la Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Secretaria de Joventut. [en línia] <http://www20.gencat.cat/docs/Joventut/Documents/Arxiu/Publicacions/Col_Aportacions/aportacions43.pdf> [Consulta: 21/06/13]
- SOROLLA, Natxo (2009) *Síntesi de l'estudi sociodemogràfic i lingüístic als centres d'educació secundària de Catalunya 8juny 08UTC 2009*, Presentada el 5 de juny de 2009, en el marc de la Jornada *Situació sociolingüística a l'ESO reptes i línies d'actuació. Jornada de reflexió i debat, a propòsit de la publicació de l'Estudi sociodemogràfic i lingüístic de l'alumnat de 4t d'ESO de Catalunya*. [en línia] <<http://xarxes.wordpress.com>> [Consulta: 02/12/13]

-STRUBELL, Miquel ET AL. (2011) *Resultats del model lingüístic escolar de Catalunya. L'evidència empírica*. [en línia]

<http://www.uoc.edu/portal/ca/catedra_multilinguisme/resources/documents/mod_elinguisticscolar.pdf> [Consulta: 20/05/13]

-VILA I MORENO, F. Xavier (1998) *Escola i promoció d'ús: el paper del "model de conjunció en català"* [en línia]

<<http://www.google.es/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CDEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.raco.cat%2Findex.php%2FlenguaUs%2Farticle%2Fdownload%2F129840%2F179275&ei=aUueUcPPFOqM7Qa51oHoCw&usg=AFQjCNE52JkLRZ1wrSnXknnPizlda0WHWQ&bvm=bv.46865395,d.ZGU>> [Consulta: 25/06/13]

-VILA I MORENO, F. Xavier ET AL. (2004) "El model lingüístic escolar a Catalunya: balanç i reptes" dins *Llengua, Societat i Comunicació*, 1 [en línia]

<<http://revistes.ub.edu/index.php/LSC/issue/view/260>> [Consulta: 13/03/2013]

-VILA I MORENO, F. Xavier (2004) "Hem guanyat a l'escola però hem perdut el pati? Els usos lingüístics a les escoles catalanes", *Llengua, Societat i Comunicació*. [en línia]

<<http://revistes.ub.edu/index.php/LSC/issue/view/260>> [Consulta: 13/03/2013]

-VILA I MORENO, F. Xavier ET AL. (2006) *Conclusions de la comissió. Coneixement i ús de la llengua. La potenciació de la llengua entre infants i joves: del coneixement a l'ús*. [en línia]

<http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Documents/ARXIUS/consell-comissio_coneixement.pdf> [Consulta: 23/12/13]

Bibliografia consultada

-ARACIL, Lluís V. (1983) "Sobre la situació minoritària", dins *Dir la realitat*, Barcelona, Edicions dels Països Catalans, p. 171-207.

-BRANCHADELL, Albert (2011) "¿Evitar la guerra lingüística?", *El País*, dissabte, 30 d'abril, p. 35.

-CONILL, Josep J. (2004) "Escatologia i sociolingüística: el futur del català en una doble perspectiva", *Estudios Catalanes. Revista internacional de lengua, literatura y cultura catalanas*, 2, Santa Fe, República Argentina.

-GABANCHO, Patrícia (2009) *Crònica de la independència*, L'arquer, Columna edicions, Barcelona, pp. 163-174.

-PRATS, Modest, Rafanell, August i Rossich, Albert (1990) *El futur de la llengua catalana*, Biblioteca Universal Empúries, ed. Empúries, Barcelona.

-PUJOLAR, Joan. "Els reptes de la llengua catalana", *L'Avenç*, oct. 2009 n. 350, p. 41-49.

-QUEROL, E. (2006) *El coneixement del català. Anàlisi sociolingüística del Cens de Població de 2001 de Catalunya*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Secretaria de Política Lingüística, Publicacions de l'Institut de Sociolingüística Catalana, Sèrie Estudis, núm. 10 (Conclusions).

Annexos

- Model de les enquestes fetes a alumnes i professors: Annex 1 (incorporat a aquest document)
- Full de càlcul corresponent a l'enquesta feta als alumnes i als professors: Annex 2 (arxiu incorporat a la carpeta de lliurament del TFC)
- Projecte Lingüístic: Annex 3 (arxiu incorporat a la carpeta de lliurament del TFC)
- Pla Lector Annex 4 (arxiu incorporat a la carpeta de lliurament del TFC)
- Projecte Educatiu del Centre: Annex 5

Annex 1

Model de qüestionari per als alumnes

Instruccions per al professor-tutor encarregat de passar el qüestionari d'usos lingüístics als alumnes del grup 4rt A d'ESO

Palafrugell és un poble, com tots sabem, prou emblemàtic pel que fa a fenòmens migratoris. És per això que s'ha escollit un grup prou heterogeni d'estudiants de la vila per fer un estudi sociolingüístic.

Ens proposem analitzar l'efecte que ha tingut, tot utilitzant el marc d'un microestudi fet amb un grup d'alumnes de 4rt d'ESO, la discriminació positiva envers l'ús del català, discriminació que ha estat regulada jurídicament des de l'any 1983 amb la Llei de normalització lingüística, la de Llei de política lingüística de 1998 i la LEC. D'altra banda, volem fer servir els resultats per contrastar-los amb d'altres variables de resultats acadèmics, donat que en aquests moments formem part d'un grup d'estudi del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu.

Demanam, doncs, que passeu aquest qüestionari als alumnes, tot seguint les següents instruccions:

- Es reparteix el qüestionari
- Es diu als alumnes que tenen 5 minuts per fer una ullada i preguntar el que no entenguin
- Es procedeix a contestar les preguntes (prèviament el tutor les haurà comentat amb l'autora del treball)
- Es donen 15 minuts per contestar l'enquesta
- Es recull l'enquesta

Gràcies per la vostra col·laboració.

Dades personals

0. Nom i cognoms⁴²:

1. Sexe

- Masculí
- Femení

2. Nivell d'estudis del pare

- Cap ensenyament reglat: sense estudis
- Ensenyament obligatori
- Ensenyament postobligatori (batxillerat i cicles)
- Ensenyament universitari

3. Nivell d'estudis de la mare

- Cap ensenyament reglat: sense estudis
- Ensenyament obligatori
- Ensenyament postobligatori (batxillerat i cicles)
- Ensenyament universitari

Usos lingüístics en l'àmbit familiar

4. Habitualment amb la teva mare parles

- Català
- Castellà
- Català i castellà
- Àrab i/o amazic
- Altres llengües

5. Habitualment amb el teu pare parles

- Català
- Castellà
- Català i castellà
- Àrab i/o amazic
- Altres llengües

6. Habitualment amb els teus germans parles

- Català
- Castellà
- Català i castellà
- Àrab i/o amazic

⁴² Vull fer servir els resultats per contrastar-los amb d'altres variables de resultats acadèmics, donat que en aquests moments formem part d'un grup d'estudi del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu. Per això demano aquesta dada.

- Altres llengües

7. Habitualment amb els teus avis materns parles

- Català
- Castellà
- Català i castellà
- Àrab i/o amazic
- Altres llengües

8. Habitualment amb els teus avis paterns parles

- Català
- Castellà
- Català i castellà
- Àrab i/o amazic
- Altres llengües

Usos lingüístics a l'institut

9. Amb els teus companys a classe parles gairebé sempre en

- Català
- Castellà
- Català, castellà i altres llengües indistintament
- Àrab i/o amazic
- Altres llengües

10. Quina llengua parles al pati amb els teus companys?

- Català
- Castellà
- Català, castellà i altres llengües indistintament
- Àrab i/o amazic
- Altres llengües

11. Amb els teus professors parles gairebé sempre en

- Català
- Castellà
- Català o castellà indistintament
- Altres llengües

12. Amb els teus amics de fora de l'institut parles gairebé sempre en

- Català
- Castellà
- Català, castellà i altres llengües indistintament
- Àrab i/o amazic
- Altres llengües

Usos lingüístics en el lleure

13. L'idioma de les cadenes de televisió que mires o de les emissores de ràdio que escoltes habitualment és

- Català
- Castellà
- Català, castellà i altres llengües indistintament
- Àrab i/o amazic
- Altres llengües

14. L'idioma de les pàgines web que consultes habitualment és

- Català
- Castellà
- Català, castellà i altres llengües indistintament
- Àrab i/o amazic
- Altres llengües

Autopercepció: coneixement de les llengües

15. Consideres que el teu coneixement del català parlat és

- Bo
- Regular
- Dolent

16. Consideres que el teu coneixement del català escrit és

- Bo
- Regular
- Dolent

17. Consideres que el teu coneixement del castellà parlat és

- Bo
- Regular
- Dolent

18. Consideres que el teu coneixement del castellà escrit és

- Bo
- Regular
- Dolent

19. Consideres que el teu coneixement de l'anglès parlat és

- Bo
- Regular

- Dolent

20. Consideres que el teu coneixement de l'anglès escrit és

- Bo
- Regular
- Dolent

21. Consideres que el teu grau de comprensió de l'anglès oral és

- Bo
- Regular
- Dolent

22. Llegeixes

- Molt
- Poc
- Gens

Model de qüestionari per als professors

Dades personals

0. Nom i cognoms⁴³:

1. Sexe

- Masculí
- Femení

1. Originari de

- Catalunya, Balears i País Valencià
- De la resta de l'estat espanyol

2. Habitualment amb la teva parella/família parles

- Català
- Castellà
- Català o castellà indistintament
- Altres llengües

⁴³ En el cas dels alumnes em serveix per contrastar variables i per saber quins alumnes no ho han respòs i així poder completar la mostra, factor aquest darrer que és el que em fa decidir per posar el nom a l'enquesta dels professors. Serà fàcil no haver de dir que sóc la persona que estic fent el treball, perquè com a directora, els he de fer omplir sovint qüestionaris de tota mena, ja que en aquests moments el sistema d'indicadors és el més utilitzat en el sistema educatiu. Pel que fa a la contextualització del treball faré servir la mateixa que he donat al tutor, que d'altra banda també ha de respondre el qüestionari com a membre de l'equip docent.

3. Habitualment amb els teus fills i/o nebots (si en tens) parles

- Català
- Castellà
- Català o castellà indistintament
- Altres llengües

Usos lingüístics a l'institut

4. Imparteixes les teves classes en català (si no ets professor de llengua castellana, francesa o anglesa)

- Sí
- No

5. Habitualment amb els teus alumnes a classe parles

- Català
- Castellà
- Català o castellà indistintament
- Altres llengües

6. Habitualment amb els teus alumnes al pati parles

- Català
- Castellà
- Català o castellà indistintament
- Altres llengües

7. Amb els teus companys de claustre parles gairebé sempre

- Català
- Castellà
- Català o castellà indistintament

Usos lingüístics en el lleure

8. Amb els teus amics de fora de l'institut parles gairebé sempre en

- Català
- Castellà
- Català o castellà indistintament
- Altres llengües

9. L'idioma de les cadenes de televisió que mires o de les emissores de ràdio que escoltes habitualment és

- Català
- Castellà
- Català, castellà i altres llengües indistintament
- Altres llengües

10. L'idioma de les pàgines web que consultes habitualment és

- Català
- Castellà
- Català, castellà i altres llengües indistintament
- Altres llengües

Autopercepció: coneixement de les llengües

11. El teu coneixement del català parlat és

- Bo
- Regular
- Dolent

12. El teu coneixement del català escrit és

- Bo
- Regular
- Dolent

13. El teu coneixement del castellà parlat és

- Bo
- Regular
- Dolent

14. El teu coneixement del castellà escrit és

- Bo
- Regular
- Dolent

15. El teu coneixement de l'anglès parlat és

- Bo
- Regular
- Dolent

16. El teu coneixement de l'anglès escrit és

- Bo
- Regular
- Dolent

17. El teu grau de comprensió de l'anglès oral és

- Bo
- Regular
- Dolent